КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически партин Нохч-ГIалгIайн обкома Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхачу Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 94 (4419). ЕРА, 10 август, 1967 шу. Мах 2 кап.

ОКТЯБРА НАКЪАДОЛХАШ

Грозненски - нефтемаслозаводе зIаназлерье гучеволлаш я мехкаьттIа продукци арахецара баркI бетта план кхочушъяь коллективан а. Царах я Кулатнин Александр Дмитриевичн корта латтача серно - кислотин установка коллективе. БаркI бетта план 7-ча августе кхочушъяьй цо. Ер бутт боллехь-сентябрь бетта чотах арахецарг/а-иттаз эзараш тоннаш продукци.

ХIаман хьурмат дара чIогIа къовсам болтабу установка технологина. Дукхьаха дIабахача цхьан бетта кхоъ Iи 622 тонн а, иттта дукха кхоьий электроэнергия, реагентан. Арахецача продукцега дIабода чаа лахбарах ук шера пачхаьлкхенна кхоьаьд 50 эзар гарга сом ахча. Цига хьинаро къахьег технологаша ни. Уланова, Дмитриенкос, Орлова, прибористо Кожевчикова, механика Иванина, кхычар.

Сурта тIе: потенциометра ЮИГ-а прибористе Ю. Кожевникова оча ремонтага хьожаш ю установкин механик Н. М. Ивакин.

И. Певева сурт.

ЦIЕЙ СИЙНА

ГРОЗНЕНСКИ «ЭЛЕКТРОПРИБОР» кхача завода арахоца электрически приборш, [illegible] мехкарча дукхачо промышленни предприятешо хоттинин дIаздаш а. Цар хьештам дизза кхочушде. Октябра цIей сийна тIехь социалистически декхарш хьалха кхочушде къахьегта дина вIашагIкхьдоэл тхо [illegible] экономически стимулированин кердача системах завод боле бе болалуча дена. [illegible] продукци арахецара баркI бетта план заводо коллективо 101,2 процент кхочушъяьй. Планел совгIа арахийцер 35 эзар сома кхьа продукци.

Кердача системах болх бечо коллективо нортарахер да кийчачо продукцино реализаци процент кхочушъыр. Из гIуллакх дикчо латт тхо заводе. Планал хьйаIачул совгIа дIахьхийта продукци 110 эзар сома мехьа ю.

Уж къахьегама толамаш доэхаче къахьота дина къахьегаи [illegible] Иван Павлович Кобзева [illegible] корта латтача цехан. Цар кхы а хьалхо кхочушъяьй баркI бетта план.

Р. ЧИГРИНА,
Грозненски «Электроприбор» кхача завода планови отдело начальник.

* * *

[illegible]

Р. КОСТОЕВ.

* * *

[illegible]

Къахьтта дика къахьегарца белгалбаьлна а цига дохаш доадечом дукха деьтта доккхачом цхьей коллективаш. Цар бетта план 130 — 136 процент кхочушъяьй. Цига хIора сменах нормаш цаI-аз кхочушъеш бу ни. Лабай, Зубкова, Маманна, Трищин, кхьберш.

Б. МАГОМЕДОВ.

* * *

ОКТЯБРА ЦIЕЙ СИЙНА социалистически яхь дIайолальраш шоаш хилларга хьежжа хьинарш ихан кхо ца бен дика къахьегаш ба ухх юбилейни шера «Старогрознефть» НПУ мехкадьтахой. Мехкдьтта даккхара баркI бетта план ханал хьалха кхочаш а ю. пданал совгIа даьккха мехкадьтта эзарш тоннаш я. Газ даккхара план а 106.8 процент кхочушъяьй. Ухх бетта чотах хьаьдхой 29474 эзарш кубически метр газ.

Яхье хьалха латташ хьайоагIа Хачитуров Рафаил Минасович корте латтача цхьалагIча промысле коллектив. БаркI бетта хьала къахьегама хьоккамаш эгтара дакхагIа за цун. Ухх бетта а хIара сменах нормаш 104 — 105 процент кхочушъяь цо. Дукха пул тIехьайнеш Шамилев Гапур Вагапович корте латтача кхоагIча промысла коллектив а.

А. ФОМЕНКО,
[illegible]

[illegible]

Е. ГУРОВ,
[illegible]

* * *

ГРОЗНЕНСКИ КОНДИТЕРСКИ ФАБРИКИНА [illegible]

[illegible] Ольга Ивановна [illegible] тайп-тайпанра конфетоши [illegible] цех. Октябра 50 шу дузаче [illegible] фабрика [illegible].

Г. ДОШУХАНОВА.

ПРОФСОЮЗАШИ ПРОИЗВОДСТВОИ

[illegible]

...не чIогIъяр санна долча дешой. Профсоюзий лоархIам тIеха - тIехьагIа лакхбалеро дIадер организацииин болха формаши методаши эргайоакаш тоешр, цар бовреи пайхбар, дIало в профсоюзни демократи догIаккхувлинга а чIогIъелга а.

[illegible]

ЯЛАТАШ ЧУЭЦЦАШЕ ЛАЬТТА А АХА

Дукха ха я республикин турахьен дIаьсташ юьхьен ялаташ (дутен хьажкIаши йоаицаш) кийчбара пачхаьлкхен планзаха кхочушдаь. ХIаьта а цахалдаш дIачутелаш да уж. Август бутт болабелча дена элеваторашкен ялаташ тIачуийдеча пунктащкен дIачуденнад 10.500 тонн ялат. ХIаьта колхозашен совхозашен планал совгIа кийчлаь деррига ялат дукха хIама ца эшаш 32 эзар тонн да.

Къаьстта бокха толам баьккхаб республика эгтара дукхагIа ялат доаккхача районий лаьтта лелодераша. ХЬАЖКIАШЦА ЦХЬАНА 20.000 ТОНН ЯЛАТА ДIАЛАЛА ДЕЗАШ БАР КОЛХОЗИ СУНЖА АХАРХОИ, ХIАЬТА ЦАР ХIАНЗЛЕ А ДIАЕННАЙ 19644 ТОНН. ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЬЯРА КХЫ А ДУКХАГIА ТАРГАБАХАБ ГРОЗНЕНПАШ. ПЛАНАХ 23500 ТОНН ЯЛАТА ДIАЯЛА ЕЗАЧА МЕТТЕ, ЦАР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН АМБАРАШКА ЧУТЕССАЙ 23.300 ТОНН. ИЗ А БАЦ ЭГТАРА ДАКХАГIА ВОЛА ХЬОКХАМ. ЯЛАТА ДЕРРИГА ТАЙПАЦЬ КИЙЧДАРА ШЕРА ПЛАН ХIАНЗЛЕ ТIЕХКХОАЧАШЪЯЬЙ НАДТЕРЕЧНИ РАЙОНА АХАРХОША. 13.500 ТОНН МАРА ДIАЯЛА ЦА ЕЗАЧА МЕТТЕ, ЦАР ПАЧЧАХЬАЛКХЕНА ДIАЕННАЙ 19993 ТОНН.

Цхьабакъда, цу толамо са теде йиш яц. Хьаханаза латташ а хьекха касарах уллаш а дукха ялат за хIаца а. Иа хьабхар, ариар, амбарашка чутассар — иштта за ухх гаргтарча деноша эгтара доархIамегIа дола деккхар.

Дицие вегаргаш хьатIахулча шера хьувкъам кхебара хIанзе а дена йиаза кийче е еаш хилар. 500.000 тонн ялата яккхара хIара гектара тIара гулле деза 22 центнераш кIевигагIа доалаш — ухх шерарчул дикка дукхагIа ялат. Из вIашгIехьзаргIелаш да, нагахьа санна хоувкъам лакхбара хоача деррига кхоачанех пайда эце, эгтара хьалхарча аргIанна лаьтта дана кийчдоке. ЛАЬТТА ЛЕЛАДЕР, ОАХАМ ДАРА ТЕМПАШ ЛАККЪЕ, ЦУН ДИКАЛ ТОАЕ!

ИЗ ДА «НОВКЪОСТАЛ»

[illegible]

...хьахьахча механизаторий шоаш а ялат кIелхардаккхара кхы бола боацаш шоай кулгаша а хилара рьаза боацаш, селлара ээки дах гIулакх дар из. Уж тийшар шоай комбайнаш мара техникски вIашгIоттIехье йоацаш совхоза хьакха ца хиларах, хIана ацча иов. Пикнина дакр да нах кхы корабенар республика воах боахамашка. Кирова...

...хIаьта салонаш эшалу республика тайп-тайпарча районашкарча доттагIий — механизаторий вагIув холуш хилара.

Н. КУПЛИВАЦКИЙ,
Нохч - ГIалгIай АССР корта боахама Министерства Гостехнадзора инспекций [illegible].

Мехка ялаташ кхедерий юбилейни аьб йоаль Ленина орден долаю «Гигант» яха совхоз (Ростовски область) ялаташ чуийца йоалаш латт. 20700 гектара тIара ялташ хьекха даьннад.

Комбайнашта тIехьа кхашкара ча арадоаккхаш я копнововш, хIаьта трактористаша мукъадьена ихаш оах.

СУРТА ТIА: совхоза 10-ча отделение ялаташ чуэцаш латт.

В. Турбина сурт.
ТАСС фотохроника.

Денал дола наькъахой дийна ба!

ТАСС СПЕЦКОРА Ю. САДОВОЙ вертолета тIара хоам бу: [illegible] наькъахой—писатель М. Е. Снорецадова чарахь Д. А. Бутеринн лекха хьина гIетта ялача. Советски Союза Турпала В. А. Борисова лехкача «МИ-4» яхача [illegible] вертолета уж [illegible] тундара, [illegible] йиттара гаьша боацаш. «Щелья» яха [illegible] тIа хьадавар [illegible] бахьан долаш хиннад. ХIанз укха а Шан [illegible] фарда наькъахой. Ах гIайрин хиш тIера Iамаш тIаа гIолла хицаш [illegible] 500 километр чакх а даьнна, хIанз Мангешлакхьа бух [illegible] «Щелья».

(ТАСС).

Мехка гIолла

«ЯСЛЕШ ЯХЬИЙТА»

Иштта цхьа чоллагIа доаш ахкар деш телеграммаш ук «Азерсельхозтехникум» яхача республикански объединение. ХIаьта цар тIа шопараш боккъонна йола берий яслеш а я. Вокхьаллар яьча уж чоллагIча аресах яхьийта йиш йолаш а я. Автомашина кузов тIа иштта йола массехк яслеш хош.

Республика колхозийн совхозийн кхашкарча станашка кхаьчай ейга а хоад а йола, цхьй тIа ма дутача къаьгача гатаца къайла сооружеши. ВIашагIъеккаш йола берий яслеш арахеца йоалаьй М. Азизбекова цIерагIча заводо. Яслей помещенешка я бераш ийша укха моттиг, столови, парех атта хьахул берашта лоавара эша цIа.

Яслей кад хаар сеина тIехбалац.

Президенте хIаразеха а арагийцай массехк ийта йола яслеш.

АЛЖЕРА ЕВРОПЕ БОДА АВТОПИКЪ

[illegible]

КХОАЧАШДЕРГДА ДЕКХАРАШ

Дика да укх юбилейни шера нальсархоша хьалхкедаь алаташ. Цу гІулакхо тхона, Нальсаречна мельзавода коллектива хьалхашка латта декхараш кхы бехктоххамегІа ду. Цар паччахьалкхен хьадеча бІа, мукх дцьа фийг боз ца беш, цу сахьате докъа а даь дика кийчьньча помещенешка дІаоттаде деза.

Хьувкъам чуаца болабала дукха ха хьалха дена тха партийни организаце керттера доархІам тІабохийт ахархоша хьачулуш вола алаташ сиха хьаэцара, вон наІар тІа машинаш кІезигагІа лоаттаяра, хІара аьлча боахамашта машинаш тоъац, дукха балхаш хул. Оаха машин ший ханнахьа юкъ ца яхайтача зе хул царна. Тха партийни собранешка каст-каста дувц из дош.

Укх зеношка хиннача собране оаха дийцар боахамашкара пахадаш дийнахь а буc а алат хьаййарах лаьна. ХьалхагІа цу гІулакхна юкъе кхоачамбоацараш дар. Бийсанна кулгалхой, бухгалтераш чу а бахе, хала хьувзар хьабаьхка шоферaш, дІахатта, эша гІулакх хьадена бехктокхаме саг хилацар заводе. Цулухьа собране лаьрхІар. ХІара коммунист, кулгалхо шийагІах заводе дежурни волаш хила веза сайрийна 6 сахьат даьлча гІоне Іуйрийна 8 сахьат даллалца. Цун декхар — берригача балха тІахьожам лоаттабе, белх нийса вІаштІехьбаккха. ХІанз дуккха дикагІа лел болх. Пха миноота Іойоасса а йийл юхаера алат далъаш ена машин.

Укх шера дотІаш зеллхарах тІоадала процент нормал дуккагІа йолаш хул хьалхулаьа кІа, хьалхагІа уж санна йола машинаш юхайохийтар оаха; тІаьха алат хьаэца йиш яцар. ХІанз тхона бе-башха дац, тІаьла а бІеха а хиннадар аьлча хьаэц: ди-бийса далалехьа цІендаь, докъадаь на силадлинка дІаоттаде торонаш я тхога. Сиенах 160 тонн чакхйоаккх тха кердача сушильни цеха.

Боахамашта чІоагІа макъадоалла гІулакх къаьстта укх зеношка, дІана аьлча хьатташка латта алаташ йоачаж хиларах сиха талх, лорале хала да, хІаьта мельзаводе на хьакхаьчача сагота хила беали.

Дукха нийсалу партийни организаце юкъе яха езаш, цо уйла е езаш моттигаш. ХІинззалца дукха болхлой хуццалора тха заводе. Къаьстта дукха зІаухар грузчикаш. Йа ча бий тха керттера низ. Цар боагІача тайпала болх ца бича Іо на йовссеш дукха вагонаш лаьар, на бахьан долаш оаха дукха тІол текхар. Уйла йир оаха цу зеше. Анализо хьахьекхар цар материальни а моральни а стимул йоацилга. Йа дош оаха дийцар партийни собране. Цига оаха сонам бир нормал тІехбаьча балхах грузчикашта душ дола алапий хоацаш кхы а ахчан премеш тела, дІа-хьа тела вымпел хилийта, уж каст-каста сийлен Доска тІа, листовка тІа, молнеш тІа буйцв. Грузчикашта юкъе дикагІа болх бе болабелар агитатораш, политинформатораш. ХІана цу участко хьалхле делаю, наггахьа мара саг дІавалац цу балхара. ДикагІа болх берий сийна хІара денна заводе урагІйохийт ЦІе байрахх.

Советски Іаьдала 50 шу дузача шера тха коллективо вІалла ца хиннача тайпара дикха социалистически декхараш тІайийцaх. Октябра цІей деззеча деношка планал совгІа 1200 тонн дикагІа дола хьсар арахеца, продукцера цІабота мах 1,5 процента чухкаьхьбаккха, массайола цех рентабельни хилийта, планал совгІа 30 эзар сом хьоде — иштта за тха зош. Дукха хьинар, низ, творчество эш на кхоачашдара. Цулухьа партийни организаци дика дІаделадаь гІулакх хьадлана гІерташ, коллектив хелонаш эшаяра тІахьехаш я. Коммунисташа шоаш хьокхам а тел массадолча гІулакха, эгара хьалха дика къахьегарна. Уж ба эгара халагІа йолча участкашка, хІаьта шоаш болчара а производствени хьокхамаш дика а хулийт. Технологически цеха № 4 йолча бригада коллектива кулгалдеш ва коммунист Барахоев Муса. Дика организатор ва из, норма тІехкхоачаш ца ен дІайоадц цу цехера смена, йоде а цох доккха дувцар а хул. Цу цеха коллективагара хьокхаш эц кхычар а. Иштта къахьег цу чувча № 1 йолча бригада а (бригадир йов. Мархиев). Къаьстта белгалбаха лев цу бригадашкара хьоар ловеаш йола Албогачиева Тамара, вокхагІа вола вальцевой Шадыжев Башир.

5—6 шу хьалха дийнахьен бийсанчен 140 тонн алат чакхдаккхар заводе, хІаьта хІанз 245 тонн чакхдоакх. Иштта чоалханегІа, бехктокхамегІа за тха коллективан партийни организацена хьалхашка латта декхараш. Уж доастІача тайпара кхоачашде хьажагІа тхо.

С. МУЦОЛЬГОВ.

Нальсаречна мельзавода партийни организаце секретарь.

ХЬИНАР АЙДЕННА

Шийхалонаш а саттонаш а тІехь болчча тайпара кхага цу санна хьахьокх КПСС ЦК Тезисаша советски наха 50 шера хьабена никъ. Юза а бІаргеншта хьалхашка увтт уназарча, къизача деной сурташ, цІаькха диг гІоадлах хоаденнача, тоаденнача вахаре, карагІдьлача гІулакхаша, вай паччахьалкхенга бенача лиэо.

Цудухьа къаьстта беккхача бесамна, цун хІара деша кІоарга чулоацам ха гІерташ Іомаду из исторически документ «Малгобекнефть» НПУ нхьоалагІча контора бурувлеттараша. Из миштта Іомадергда, наха юкъе цун чулоацам дІа миштта боаржаберга, аьнна за та бахар дукха лаьрхІа партийни собрани хиннай укхаза, цига къаьстта план чІоагІйир. Тайп-тайпара а Тезисаш Іомаяра формаш.

Укхаза хІара коммуниста хов из документ шийна эцалга, ха делалга, Іомаде ше декхарийла волга. Конторе дукха ба Советски Іаьдала историе дийна оагІоваш дика йовзаш, бІаргайна нах. Цар а дагаухийт шоай дІамагІашта хІадаха деноиш, шоай вахарах, лелар дьаьц дуаш.

ЦК Тезисаш наха дІайовзийтара оарцагІбаьнпа контора беррига кулгалхой, специалисташ, политинформатораш, агитатораш. Цар тайп-тайпара вІаштІехьбоакх из болх, бакъда никъ цаІ ба: нача ца документ дикагІа дІадовзийтар, цар хьинар айдар, къахьегама оасарле даккхар, юбилейни декхараш кхоачашдеча толамаш дахийтар, 50 шера хьабена никъ дІахьокхар.

Масала, Тезисаш Іомаяра нхьа форма укх тайпара яр. Эгара хьалха агитатораша, парггруппоргаша, коммуниста нах хьатул а беш беседаш ю. Уж а шийтайпара я. Тезисех цаІ яле а шиъ яле а пункт белгал а яьккхе Іоеш цкъа, цхьазагІа еа ча хана, хІара деша маІан деш деша вала лу. Иштта дешаш хІаззле хьалхара 3 раздел Іомалыйа массайолча бригадашка, цехашка.

Цу тІа сацац гІулакх. Тезисаш миштта йийна чакхьалча, бригадашка болх политинформатораш, пропагандисташ; цар укхаза шийтайпара занятеш ю. Цара гучадоал нах миштта кхетабьаб, ца хоаш, ца кхеталеш дисар [illegible] миштта боашх цар Тезисай чулоацам, миштта кхуль цар Тезисай тІахьехам вахара, производства юкъе.

Цу лоархІам болча [illegible] балха хьинаре дакъа лоац агитатораша, политинформатораша буровой бригадай мастераша Сальников Александр Яковлевича, Цехаги Султана, Хамурзаев ХьакІаьна, парггрупоргаца Гетик Владимир Семеновича, Вычков Николай Леонидовича, Ткачев Алексей Филиппович, кхечар.

ДикагІа къахьега, къахьегама оасарле даккхе, халонашта духьала увтта новкъостал ду бурувлеттарашта Тезисаша. ВІалла ца хиннача тайпара дог айденна къахьег цар укх тІехкхьарча хана. Вайнчачь бетта 20 ча дийнахьа бархІ бетта задани кхоачашьяй аьнна рапорт делар цар, 11610 метр буруа а теха.

Конторе шерра ираача социалистически яхье хьалха латт 835 буровой бригада коллектив (мастер йов. Сальников). Ялх бетта задание 828 метр мара тоха на езача 1362 метр буруа техар цо. Дукха тІехкхоачашдергья укх бетта задани а. Иштта къахьегаш ба Цоцоев Султана, Сычев Василе кулгалдеча бригадай бурувлеттараш а.

Цу производствени хьокхамаша хьахьокх болхлой шоай юбилейни шерара декхараш довлаш болга. Уж царга дІадовзийт хІана КПСС ЦК Тезисашта пропаганда ечар а.

М. ЗАНГИЕВ.

ДЕ ДОАГІАШ СИЙ ДУ ЦУН

Айрапетов нах дІа-хьа кхуладча шолагІча класса поезда машинист хиларал совгІа, поездаш лелаеча навкъай кхерамзале лорою общественни инспектор а ва. 25 шу гаргга ха я Грознерча локомотивни депо Владимир Борисовича болх бу.

Дика болхло хиларал совгІа Октябрьски райсовета депутат ва Айрапетов. Ше мичча хьа хуле а масагІча болхлочунна ше къамал дойи а зег тІара паача гІо де гІерт из. Цудухьа дукха веза шоай депутат харжавхоша.

«Коммунистически къахьегама ударник», «Машиннахьа транспорте социалистически яхьа отличник» яха цІи лелаяьал совгІа «КъилбаседДа Кавказски магистрала дикагІйола тепловоз лелаер» яха цІи а ецнай цуна. ХІаьта укх деношка тепловозникаш массе вовза а волаш Грознейски навкъий къахьегама сийлен Доска тІа цуна сурт хьалтоха оттадир.

Г. АТАЕВ.

Краснознамении Дальневосточни военни округерча цхьан доьккъа гарнизоне латт 1944 шера март бетта Явкино яха украински юрт бахьае лоалащ лора тІом лаьттача хана боабаьча тІемалошта-комсомольцашта Советски Союзе Турпалашта гварде зІамагІволча лейтенанта В. А. Сивковен мугІарерча П. К. Крестьянинов ден дегІа обелиск — памятник. Из памятник хьалдаьд даьхъа тІемахоша —турпалий тІема сийлен дакъа леладераша шоай кулгаша.

Вай деношка вскара даьхъе социалистически яхь йоаржавй Советски Союза Турпалий В. Сивковен П. Крестьяниновен цІерагІйола экипаж яха цІи тиллийта боккъо хиккар дулха. Проверка яьчул тІехьагІа хьахиннача из сийлахьа цІи лаьккхай сержанта А. Т. Исаченко комсомольски экипажо. Боевой геро а вкувеаш эгара тІехьагІа яьча ученешка тийша а тийша сержанта Исаченкоа тІадиллар танкови взвода команда егга.

СУРТА ТІА: танка командир сержант Александр Исаченко, йоакха топ етта Ахьмаджан Байбубаев, плоарч чудехка мугІерера Константин Атаитаев тактически ученешка.

ТАСС фотохроника.

МЕХКДАЬТТА — ДУКХАГІЕН ДАРЕГІЕН

«Грознефть» объединение мехкдаьтта дахара темпаш даккхе вІаштІехьдаьнна кертера даккхе [illegible] кхера а долаш [illegible] хадма дукха [illegible] дола тІоанаш [illegible] баллаш дедаш.

ХІанз промышлени разработка еш я мела дакхерча кІираца хувзадена долча мехкдаьтта тІоанашта моттигашта: МалгІабика — Вознесенски — Алиюртовски, Карабулак — Ачалукски, Хаянкортовски, Заманкульски. Цул совгІа, миштта хул хьажа эксплуатаци еш дола хІанзале гучадаьха мехкдаьтта тІоанаш карадерзадар дукха тохкама буруа тохаш дат дуккхача майдашка: Эльдарово, Старогрозненски, Брагунски, Октябрьски, Серноводски, Ахлаевски.

Промышленни разработка еш да Карабулакски майдан тІара мела кІаллхарча тІоанашка нийсдаь дола мехкдаьтта доалла тІоанаш а (аптски ярус), карадерзадаь доалаш латт МалгІабик — Вознесенски, Алиюртовски майдаи тІара хьагучадаьла мехкдаьтта тІоанаш.

Вай республике мехкдаьтта доаха промышленность дегІадахар дукхьала геолого-тохкама балхий толамех тийна да. Тохкама балхашта доссаш нийса харжар, мехкдаьтта доалла керда тІоанаши моттигаш экономически майдашагІа йолча тайпара карерзадар — мехкдаьтта промышленность дегІадоахкухьалгІйолча [illegible] хьалех наІ.

Мехкдаьтта дукхагІа дахара мехкдаьтта запасаш Іоае еа, промышлени категорех йола мехкдаьтта запасаш тохкама балхий эффективность даккхара а мехкдаьтта доалла керда тІоанашш моттигаш хьахара а чотах хІара шера ясае а йоахаш.

Чоалханен бехктокхамен декхараш да юбилейни 1967 шера «Грознефть» объединенеа хьалхашка оттадьараш. ДІадахача шера боарамца нийсдича дукхагІа даккха лаьрхІад мехкдаьтта — 2,3 миллион тонн, газа — 0,34 миллиарда кубически метр. Иззал дукхагІа мехкдаьтта даккхара темпаш Нохч-ГІалгІай АССР мехкдаьтта промышленноста керригача исторе чухь ца хиннача тайпара лакха я.

Мехкдаьтта дахара темп лакха хилийтар духьа планагІа лаьрхІад промышлени категорех долча мехкдаьтта запасаш дІадахача шера боараме дукхагІа хилийта, тохкама буруа тоха боарам 180 эзар метрга дІаккхоачабе. 36 скважин буруа техан тохкам баьн лакха. Оттаь план кхоачашъяра геолого-тохкама балхаш дІахо лаккдаза дарган. мехкдаьтта доалла керда тІоанаши моттигаш промышлени карадерзадара ен йола кийра сиха юхьанза ярьа.

Ламача шераш а санна, укх шера тохкама буруа деттара керттера да мезозойски тІоанаш. ТІерча мехкдаьтта [illegible] хьагучадаьла мехкдаьтта тІоанаш сихагІа карадерзадара а промышлени разработка е уж кийчдара а тохкама буруа деттара керттера балхаш укх майдашка чакхдаха хьажІад: Старогрозненски, Эльдаровски, Октябрьски, Брагунски. Перспективно йолаш да тохкам баьча кхыча майдаи (малхбузехьара Гудермес, Петробийн, Правобережни) уккхано долча тІоанашкара мехкдаьттей гази лехар. [illegible] майдашка — Карабулак — Ачалкхе, Заманкул, МалгІабик — Вознесенски — Іаьлий-Юрт — мела кІаллхара коралаьча промышлени мехкдаьтта шерра перспективаш аьаелл хьахьалийтарча даккъий дуккхача районашка укх тІоанаш лохаш тохкама балхаш дара. 1967 шера Эльдаровски майдаи тІа мела кІаьа буруа тоха доаже а МалгІабик — Вознесенски Хаянкортовски майдашкарча валанжински яруса тІоанашка мел мехкдаьтта доалл ха я лерхІ.

Кхы цул кІезигагІа перспектива йоацаш лархІа дехаш да Заманкульски майдан тІа гучадаьлар санна дола промышлени мехкдаьтта доалача кІаллхарча комплексерча юрски хьарча тІоанашта тохкама буруа тоха скважинаш яхар а. Белгалдаккхаза даргдац, мела кІаллхара, юрски тІоанаш хІаьта а, уж сов кІоарга хилар бахьан долаш кІезига дайзан Хьалхалаттача довкъий доазонашка буруа тоха кхоачамболлаш техкам ца хилар. Цунна дувзадеина укх шера лоархІамерча декхарех цаІ да буруа деттаи тІехкІоарга скважинаш йоахилга дІадолалар. Укх шера плана тІа оттадьа проектни кІоаргал 6000 метр а долаш тохкама буруа деттаи скважинаш яхь: МалгІабик — Вознесенски майдаи тІа — 2, Хаянкортовски майдаи тІа — 1, Карабулакски — 1, хІаьта Заманкульски майдаи тІа 7000 метр кІоарга цхьа скважина лакха.

Цул совгІа, 4000—4500 метрах кІоаргагІа доацаш мехкдаьттен гази доалла тІоанаш гучадахар дукха тохкама юкъеоза дерзІ шн майда: Ропшовски ДаьттагІарен.

Укх шера хьалхарча ах шера мехкдаьтта хакхара план 100,3 процент кхоачашъяй, газ яккхара — 106,9 процент.

Результаташ оcaлагІа я геолого-тохкама балхий. Запасаш совъяхара план кхаь категорех 68,4 процент мара кхоачашъяьац, шин категорех из 192,3 процент кхоачашъяьале а.

План кхоачашъяьац тохкама буруа тохара боарама а (88,6 процент), тохкамбаь чакхъяьккхараш 16 скважина я, вешта аьла, планах 94,1 процент. Тохкамбаь яьннача 13 скважино мехкдаьтта делар, цхьан скважино газ елар, 2 скважино — хий.

Тохкама буруа тохарен запасаш совъяларен планаш кхоачаш ца яра бахьанаш дар: буруа тохача хана аварей дукха хилар, технически бахьанех 6 скважина юкъера дІаялар. Скважинаш шоай ханнаьа буруа техам тохкамбаьи ца йоалаш моттигаш хиннай. Йистояьннача скважинех дуккхаяраш проектни кІоарганга дІакхоачаяна я.

Кхаь категорех запасаш совъяхара план кхоачаш ца еш йисара маІан за Карабулакски майдан тІа юрски тІоанаш тохкача хана цига доаллача мехкдаьттах йола дакиеш дика ца хилар а.

Йоккхача дьалкъа боахама плана хІала декхараш за юбилейни шера мехкдаьтта тохкарашта хьалхашка латтараш. Уж декхараш кхоачашдаре вай Даьхен мехкдаьтта доаха промышленность дегІакхувларгйолаш хьалаш хулийт.

В. ТЮЛИПО,

«Грознефть» объединене керттера геолог,

Н. СТАДНИКОВА,

Геологически отдела начальникна декхарош кхоачашдар.

ЭЛЕКТРОСВАРЩИК А. ХАЧУКАЕВ

«Ермоловский» совхозе дика вовзаш ва коммунистически къахьегама ударник вола Хачукаев Іаьлй. Электросварщик - шофер волча цо дукха а безаш, ха а мелаш кхоачашбу из шийн болх. Шийн техникчацца дами совхоза аренашка, бригадашка хула из массе а хана ше эшшача тІаккхоач. Цо йоккхача йовлахонца Іумал а дош лелаш технически автомашина толханаь хьовзаш хула цеттиг нийслуш яц.

ХІана, совхоза къахьегамхой сихбеттиа алат чуэцаш боахача хана буc а дийнахьа а совхоза аренашка бІаргагуш ва Іаьлй.

Планах байтта лаьрхІачул дукхагІа шийн машинага никъ а байташ, бокха кхом бу Хачукаева доагоза, резина. Из шийн балхах дика лоархІавеш хилар гойт цуна массехаза Сийлен грамоташ а аьхан совгІаташ а тийна хилара, цун сурт сийлен Доска тІа доалдаш хилара.

— Советски Іаьдала 50-гІа шу дузача укх шера къаьстта а дикагІа къахьега, толамаш даха дош сона, — йоах хьалха латтача электросварщика-шофера Хачукаев Іаьлас.

И. ЦУЕВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГІА

«САМУКЪЛЕН МЕТТА—ЦАТОАМ»

Иштта корта а яздаь яр 24 июне [illegible] «Сердало» газета тІа мотатка «Октябрьнефть» НПУ юрисконсультанта М. Гойгаловне хьаь критически заметка. Цу тІа дувцар № 2 йолча Грознейски автопарка кулгалхой бехка «Октябрьнефть» НПУ жилищно - коммунальни конторе болхлой самукъалени Нальчике а кхачахьа а бехке болар шоаза юкъагІонса хилар. ВовгІа мах дІа а ийца, шоаш йиллача хана цар автобусаш ца ахийтар бахьан долаш шоаза а гробеннечара чуаха баьйе бахкай.

Цу заметка хьажаьча редакцега шо [illegible] ховна тІа КПСС Старопромысловски районна секретара С. Магомадова язду:

«Заметка тІа дийцараш бакъ хиннад. Из автопарка инженерно-технически болхлой коллективо дийцай, бахкебараш болхаш даьд, хІаьта № 2 йолча автопарка директар И. Гурнин боахаме мела кулгладераки тоам боаца гІулакх дераки бахкара дІа а аьинхае, партийни бехктокхаме оазгорам [illegible].

СОВЕТСКИ ІАЬДАЛА 50 ШУ ДИЗАРГА

МЕХКА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ИНДУСТРИАЛИЗАЦИ

Октябра 50 шу дизара маккъалдаш, советски халкъо къовсамен коталоннийн ах бІаь шера кельхъа итогаш ю. Социализмага бода магистральни никъ хьабийзача Іалаьмате доккхийча революционни хувцамий эгара дикагІчарех цхьа итог я СССР-е социалистически индустриализаци яь чакхъяьккхар.

В. И. Ленина теоретически ларда аьла, Коммунистически парте хьалхленца чакхъяьккха вай мехка индустриализаци СССР болхлой класса, хьалха экономически хьалъехьа тІехьабиса хинна мохк прогресса лакхаленашка баккхара е низ а е средстваш а ца кхоеш, кхета а деш эшараш довш, советски халкъа карагІдаьнна шийна нийсде кхы доаца сийлахь-доккха гІулакх да. Советски Союза хІана шийн хьокхамца дунен халкъий кхета Іалаьмате йоккха вликин еш йола низ бола социалистически паччахьалкхе я.

СОЦИАЛИЗМАНА ТІЕХЬА ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМА КЕРДА ЭТАП

1925 шера керттерча даьхъе юхаметтаоттабаь баьлар граждански тІемен доалол дехьарча интервенцен бехабаь хинна СССР-а халкъа боахам. Советски мехко керда юкъ — социалистически индустриализаце юкъ дІайолайир. Из яр социализмана тІехьа партен советски халкъон лоаттабеча къовсама керда этап. Советски Союзе халкъа боахам керттерча даькъе юхаметтаоттабир къаьнача технически база тІа, бакъда керда этап мехко дІайолайир цунна социалистически реконструкци еш, цу ханара индустри хьаеш. Мехка индустриализацк арча де дийрІа керттердар социализма материально-техническа база хьаяр, из ца хилча хьалъе йиш яцар социализм, дегІаяккха а чІоагІъяла а йиш яцар социалистически производствени отношенеш.

Мехка социалистически индустриализаци яра курс дІанхайкхийр 1925 шера декабрь бетта гулъеннача парте XIV съездо. Шийн решене цІа съезда дІаяздир «...капиталистически дунен боахамах тийша хургбоацаш СССР экономически шийн лоІаме хилар Іалашдолда, из дара, мехка индустриализаци яра, производства средстваш арахецилга дегІадоладаре, экономически маневрированни яра резерваш хьахилийтара никъ лоацалба».

Дуккхача наьха баьчеи цар дог урувттадери ше хиларах тарра коммунистически парте башхало латт марксистско - ленински хьехамаш хьалхле а лелаеш, хІара исторически этапе гІалат ца йоалаш цунна керттера декхар къоастаде харах. Вай мехка шерра социализм хьалъе дІайолае еза иштта дола декхар дар СССР-е индустриализаци яр.

Вай мехка социалистически революци котъялара хьахилар дунен тІа эгара а дикагІйолча политически строяна — Советий Іаьдала буржуазно-помещичьи Россех юхейнача тІехьайнсача технико - экономически шийн лоІаме хилара бола кхерам, революционни карагІдаьнараш карардалара кхерам. Революци хилалехьа хиннача Россе халкъа боахама юкъе йоккхача промышленносто лоацаш хинна дакъа 42 процент мара дацар. Ерригача йоккхача промышленносте йолча валови производствана юкъе еза-йоккхача промышленносто лоаца дакъа 6,8 процент мара дацар. Дунен промышленни продукцева юкъе мехко лоаца дакъа 4 процентал кІезига совгІа мара дацар. Россе бахача наьха цхьан сага еих йоакха промышленни продукци США-ен Англи дийнацул 13—14-злен Германе хиначул 10-злен кІезигагІьар.

Халкъа йоахам юхаметтаоттабаьчул тІехьагІа а фактически аьлча промышлени производства боарам революци хилалехьа хиннача боккхагІа бацар. ХІаьта, хьалхагІа а хьовзадаьча тайпара, паччахьа Росси аграрни, экономически тІехьайиса мохк бар. Вай Даьхе экономически тІехьайиса хилар дІадаккха дезаш дар.

Парте шийн политика ларде оттайир мехка еза-йоккха индустри хила еза яха В. И. Ленина указани. «...Еза-йоккха промышленность кІалхара на яьккхача, из юхаметта на оттайча вай хьае йиш хургьяц хьаьккха промышленность. ХІаьта из ца хилча вай лоІаме мохк а бовзаш дІа ка доаллуш хІалак хургда вай», — йоахар Ленина. (Бизза гул. Соч., т. 45, оагІ. 287).

Ца дийцар духхьала тІемала йохаь еза-йоккха промышленность юхаметтаоттаелга хинна ца Іеш, юрта боахаман йоккхача промышленностан юкъе, хІаьта промышленноста чухь йоккхачоан еигачоан юкъе овлангара хуацам белга дар: машиностроене доала удельни дезал чІоагІа лаккхелга тар. Кхача темпаца аьлча дийцар цар СССР-ах аграрни мохк болчара индустриальни мохк бар.

СССР-е социализм котъяккха йиш хилар еза-йоккха индустри чІоагІа дегІайоалларах, революци хилалехьарча Россе е вІалла доацаш хинна е кІезига дегІадаьхка цу ханарча промышленноста цхьадола доакъош хьадарах. Царех дар: Іаьржа металлурги, машиностроени, химически, тракторни обороны дола а промышленноста кхыдала а дакъош.

Іалаьмате чехка, лакхача темпашца эоганьа тоае а хье а еар производства соцелистически хьаеш йола керда предприятеш, хьалье езар гидро а теплоэлектро а станцеш. Лакха темпаш хила езилга хьахьекхар мехка чувча а арахьарча а бахьанаша. Советски Союза технико-экономически шийн лоІаме хилар, из капиталистически мехкашкахоасаие йиш хулийта йоккха машинни промышленность мара яц». (Бизза гулдам, Соч., т. 44, оагІ. 9).

Социалистически индустриализаци яра курс дІахайкхаеш, парте оттадаь декхар дар болхлой класса ахархошца къоагІе — советски паччахьалкхен йозаргІйола лааі чІоагІъелга.

СоцийІалистически индустриализаце хьаелла советски халкъа материальни культурни боарам даддажа даккхара эша торонаш. Юхаера а, индустри дегІийоалаеш мара Іалашбе йиш яцар советски паччахьалкхен обороны низ, моастагІах долча капиталистически гона хьалхашка Октябра карагІаьнна сийлахь-доккхий хІамаш лоралара эша цу ханара техника Даьхен тІема цхьанагІа яла йиш яцар.

Цу тайпара, **мехка социалистически индустриализаци яр исторически кхоанзэ дерздаца хІана дар, советски общество дегІадахаре дІадехкараш хьаккайхадора из.**

Индустриализаци е йоалаур Советски Союзага, хоем из вай, яар из чакхъяккхара хилаза ергйоаца еих. Индустриализаци яра капиталистически метод Советски мехко вІалла тІаэца йиш йолаш яцар шийн социально-экономически чулоацамга, чакхьяьккхара способашка, накопленеш деенкашка йилахча а социальни тІехьатІахузаоашка лаьача а. Капиталистически мехкашка индустриализаци яра никъ бода колонеш йохьарга, кхычер мохкерех хьамунаш гІалл, къахьегамхоша чІоагІа эксплуатаци ергтеа кагий боаламаш вола наха хІалакберген гІолла. Капиталистически мехкашка индустриализаци дІайолалора ейгача промышленностагара, цига вложенеш кІезагагІа ян. хІаьта капитал чехкагІа лаккху. Дукхьал иштта Іоа в хаь мара дІалакхийтацар ейккхача промышленностага йоа вуха къа.

СССР-е индустриализаци елга ейгача промышленностагара дІадолалар вай мехка социализм хьалъяра гІулакх дехха, капиталистически дунена хьалхашка из ниа боацаш бутанга дар. Индустриализаци елга еза-йоккхача промышленностагара дІайоладелга объективни долалоа даргдоацаш дар, цо йиш хулийтар дегІадахара ха дикка доацъе, социализмага кхачара чехкаш сихье. Из яр индустриализаци яра советски метод.

Мехка индустриализаце яра программа чулоацам хьадда хьахьекхабар СССР-а халкъа боахам дегІадахара хьалхарча пха шера плана тІа. 1927 шера декабрь бетта хиннача парте XV-ча съездо чІоагІйир из оттаяра директиваш.

ЙОККХИЙ ХАЛОНАШ ЭШАЬЯ

Хьалхарча пятилетка плана кхоачашъяра тІехьа советски наха лоаттабеча къовсама керте эгар Коммунистически парти, къахьегамхоша юкъе беш шийн организаторски политически болх боарам даккхбир. Керда декхарашка хьежжа оргабаьккхар промышленноста боаккга болх. «Производствагахьа низ а болаш» яхача лозунгаца хьалхле а делаеш, коммунистически шоай цертера нийсайни болх пехашкен бригадашкен бора. 1927 шерехь а хІара из онкинаш ийъ оавргаіта мехкорий партийни организаци яр. Организационни эгахьхар забоской партийни ячейкаш. 500-нех кІезигагІа коммунист волача ерригача предприятешка партийни комитеташ ехар, цеховой ячейкаш, бригадашкда партийни группаш ехар.

Мехка социалистически индустриализаци яра тІехьа лоаттабеча къовсаме советски халкъа мехка чувча а арахьарча а хьахьекхьа йоккхий халонаш эшае йийзар. Цу хана Советски Союза социализм еш бола дунен тІа цаІ мара бацца мохк бар. Долоза декхарча вай моастагІама кхеталора социалистически индустриализаци яра политика тодам баьча СССР эшалургйоаш хургхилари тІаккха вай мехка шоаш де лерхІараш доаргхилари. Цудухьа цар шоай низ мел бар юра индустриализаци йохае е юхтоха гІерташ. Империалисташа Советски паччахьалкхена зеламаш кредиташ дала тигацар, из экономически дІакъоастаяра никъ лелабора. Ала йиш йоалаш за вай мехка духьал боккъонца бола экономически тІом лоаттабора, аьнна. Империалисташа новкъостал дора СССР-а халкъа боахаме ве-эулам енхара. 1928 шера гучаьнхар Шахтинскен Донбасса кхыча районашкен вулам леш хинна буржуазни специалистий йоккха организаци.

Цу ханна юрта кулакаша хьаьрбьнна чІоагІа духьале йора социалистически индустриализаци яра. дІаоттадаь дукха ялат а долаш, из паччахьалкхенга доала тигацар цар.

Социалистически индустриализаци яра духьал аьлар Зиновьевн Каменевн керте латташ хинна «Керда оппозици», троцкистско-зиновьевски антипартийни блоки аьттехьарча лоттама группей (Бухарин, Рыков, Томский, кхыбараш). Цар позице ларда латтар юххьанца цхьан, къаьстта хьалийцача мехка социализм котъяла йиш яц яха троцкистски хьехам.

Парте XIV съезде оппозицонерий цІерах Сокольникова къамаьл дир вай мехка экономике аграрни характер лораe еза яхаш, дІадийхар Советски Союзо доазол мехьа яхьа бехаци производствени йоаккхалтен цигара машинаш а оборудовани а кхухьаген. Троцкистско-зиновьевски блоко хьалхашка йоалайир «тІехиндустриализаце» план дІадийхар, бокъалдар аьлча, промышленноста товарий махкаш намогга даккхарен налогаш дукхагІа яхарен наькъаца къахьегама ахархоовхара чотах индустриализаци елга. Болхлой класса къахьегама ахархошпара цхьоагІо йохаяра, мехка индустриализаци елга дохадара никъ бар из. Аьттехьарчар, царна нийса духьала дІадехар индустриализаце темпаш дохьелга, юрта боахама ейга промышленноста тІехйолаш дегІайоагІалга.

ОКТЯБРА 50 ШУ ДИЗАРГА

МИШТА ВІАШАГІЪЕЛЛАР ОАХА КОЛХОЗ

МАССАНАХЬА а колхозаш яхка йолаяле хьалха, 1925 шу чаккхдоаллаш, казакий къеча станице Калиновске, цхьала лаьтта леладе віашагІкхийтар товарищество, «Успех» аьнна ціи а йолаш. Из віашагІъеллараш 1920 шера дека парте членаш бола коммунисташ Дьяков Иван Федотовичи Поляков Григорий Васильевичи бар.

Товариществана юкъедахадар ворхІ ціа. Председателалла хержар Советски Іаьдал бахьан долаш хьинаре къовсам лоаттабаь, цига баьхача къеча казакех вола Поляков Григорий Васильевич. Юххьайна «Успех» яхача ТОЗ-а доалахьа яр шиъ говр, биъ устагІа, ши нух, цхьа макха, тІехьагІо тІадилла ийдар дискови селка. 1929 шера октябрь бетта 40 ціа дар «Успех» яхача ТОЗ-а юкъе.

1928 шера цхьана лаьтта леладе віашагІкхийтар цхьаькха товарищество — «Новый путь». Ша меттахьа баьлар — калиновцашта дагадоагІа шоай боахамаш юкъаро дерзадаьча хьалхарча депошка цхьана баьккха хьалхара боал, сахам тІа гІолла йолленна селка.

1929 шу дар. Сийлахь-боккхача Октябра шийтталагІа шу. Из дар юрта боахама социалистически коллективизаци ярах класс хилар тарра кулачество дІаяккхаран чІаберзабаь ленински генеральни никъ чакхбоаккхар духьа вай парте тІагІертта къовсам лоаттабаь шу.

1929 шера гурахьа Калиновски станице дІенхоагта боккха болх болабелар юртбоахама артель віашагІйоллара. 11 кул а яь ийкъар Калиновски станица, 11 комсода віашагІъеллар, комсодашта керте оттабир коммунистехи парте боапарехи бола активисташ. 1929 шера 12-ча октябре парте Моздокски райкомо Николаевски кредитни сельхозтоварищества председателена гІулакха тІара юха а ваькхе, цхьатарра коллективизаци чакхъяккхара уполномоченни а вийя Калиновски станице вохийт со. Калиновски Совета председатель вар 1920 шера дека парте член, граждански тІем тІа лаьа доапаш хинна Фомин Михаил Митрофанович. Территориальни партячейка секретарь вар Голов Архип Михайлович. Коммунисташ верригаш а 15 саг вар, комсомола член волаш 22 саг — секретарь вол. Чужиков Григорий.

ДІаболабелар колхоз бахьан долаш лоаттабаь къовсам. Коммунисташи юртарча къеча вахах йола активи колхоза тІехьа бар, хІаьта кулакаши царна тІехьара куллаши, киназашка хьехамаш дераши кІайгвардейцех юхейиса йовсараши духьала яр. Дирача классови къовсамо хаттар оттадир: тешар ва вайх, аьнна.

Бедняками середнякийи доккхагІа дола дакъа коммунисташта тІехьадаьлар, колхозе баха а членалла чІоагІбала а безам болаш хилар. Цул тІехьагІа а дукха бел мякаци середнякаши бар дІа а хьа а боапаш юкъе, уйлаш а еш латташ: «Фу дергда? ВахъахьагІа фу хургда?» — аьаш.

Іуйрийнен райрийнен хьачуйийора заявлени. Низкъало бар болх. Коллективизаци дІахьо хьош яр.

1929 шера 26-ча ноябре гулйир юртбоахама артеле цхьана віашагІкхета лайнача батракий, беднякий, середнякий юкъара собрани. Цу собране вар парте Моздокски райкома хьалхара секретарь нов. Лищенко. Юртбоахама артель віашагІйолла аьнна сомам бир собрание.

КОЛХОЗАХ мазагІа ціи тулларгья яха дош эттачул тІехьагІа, цигга, собране массехк саго предложени еллар Михаил Иванович Калинина цІерагІа йола колхоз яхаргда вай аьнна. Из предложени массане а раьза хинна тІоараш а тохаш тІанийцар.

Духхьал собране президиумера телеграмма яхьийтар Москве Ерригсоюзни старостага Михаил Ивановичи Калинига колхозах шийн ціи тіхллийта из раьза хулга дехаш. Жоп луш юхаяъаьча телеграмма тІа цо яздера шийн ціи колхозах тіхллийта ше раьза хилар, шийн селлара чІоагІа сий дарахь терка ярахи колхозхошта баркал оалар, къахьегача толамаш дахар дош довпа боаккхар нарна.

1929 шера 26-ча ноябрах Калинина цІерагІйола колхоз хьахинна ди хилар. Колхоза собране правлене эттара хьалхарча председателалла хержар со — Володин Петр Семенович, 1924 шера дека КПСС член, хьалхагІа ІІ-ча степена Терски совпартшкола гор. Пятигорске йисте а яьнна Николаевски юртбоахама товарищества председателалла болх беш хинна. Правлене 9 члени ревизиехи хержар.

Калинина цІерагІча колхоза юкъе дхар цхьана лаьтташ леладеш йола «Успех», «Новый путь» яха товариществаш. Колхозе хьачудера дерригаш а 1128 беднякийи середнякийи ціа. Производства заведующи а хургволаш колхоза председателена заместителалла хьажавир 1918 шера дека парте член вола Дьяков Иван Федорович. ХьаЙбай боахама заведующелла хьажавир 1920 шера дека парте член вола Поляков Григорий Васильевич.

Юкъалерзадир 6000 гектар лаьтта, болх бу хьайбаш — говраш, шера, юртбоахама инвентарь, транспортни средствош.

СибарегІа бахьийтача эгтара боккхагІа болча кулакашкара хьадаьха доахан — дукъ оза хьайбаш, юртбоахама инвентарь колхоза доалахьа хьачуйера. ВІашагІъеллар хьайбаш леладу яхи кхаш леладу ткъов бригада.

Станице кулакаша дуначча хабарех ургаш хьехаш цхьатарра доале делалир доахан, ферме хІайигар кхерар цхьабараш шоай хьакхарч, жа, кхыметтел котамаш а. Кхераш латтача хулла чьадж йоагІар дІа мел хьежача шагІара. ВІашкагІерташ, латаш - тохаш, кхыметтел вах боабеш а моттигаш хулар. Цу тайпарча, тоьал безаме доапача хьалашка кийчлуш дар тхо 1930 шера бІаьстан юкъе ялташ дІаде. 1929—1930 шерара Іа шийлен доа дукха делхаш дар. Март бетта хьалхарча деношке а дерш дахьа доладелар доа. 1930 шера кепатеха араьлар «Таламаташ хьовхабаь корта» яха Сталина статья. Из статья араьлначул тІехьагІа колхозера дІадаьлар 85 ціа, хьачудера 180 ціа. Савельевски Мекеневски станицашка колхозера дІаухар 70 процентага дІакхаччалца бола колхозхой. Оаха тхоай нах юкъе а ухийташ царга дехар дора колхозе юха хьачудаагІалар шо яхаш.

Колхоза кулгалхоша, парторганизацеци станични Советаци цхьана эшайир хьалхашка эттта ерриги хазонаш. Моздокски районе хьалха латтача боахамашта юкъехар колхоз.

БІаьстан юхье балхаш де кхашка арадовзалеха хьенар тхо ялаташ дІаде колхоз кийча йий-еннй. Оаха віаштІехьаькхар кІирандийнахьа — 14-ча марте, цунга хьежинга. Кхаш леладу ерриге 20 бригада, хІана механизаце школа агІача, метте хиннача шьарача арен тІа дІаэттар.

Царга хьежача вена цига вар Моздокски райисполкома председатель нов. Комаров. Хьежинга дІадоладелар. Малара аьнча, юг гІадзуташ дар сурт: бІаьш говраш латтар ахкараш хьекха кийсаь касараш йолаш, тоадь барташ лолаш; тоаьь ціеньаь яр инвентарь. Район кулгалхошка рапорт лу оаха: ялташ дІаде кийча я колхоз. Еррига 20 бригада 16-ча марта кхашка араьлар. Планах дІаледеш хинна дерригаш лаьтта 7000 гектар дар. Цу дакъе боаби дІабуве — 2500 гектар, хьаькІаш — 800 гектар, хьарбазаш — 1800 гектар, борц — 800 гектар, кок — 500 гектар, магар — 500 гектар, кхеш — 300 гектар.

БІАЬСТАН юхьера хІанаш дІаера оаха дукъ озача хьайбай низаца 29-ча октябре кхоачашийр. Трактораш цу хана колхозе яцар, дерригa балхаш говрашца деш дар.

БІаьстан юхьера культураш дІаювча лаьхача толамашца деш 1930 шера ЦхьоалагІа май. Терски округжкомеи окрисполкомеи решенех кавара карга тела ЩІе байрах, 500 сом ахчаи преми. ДикагІа волча бригадира сахьат делар. Ахча делар лаьтта дикагІа аьхараша, фу дика кессаранга, хІаьта сахьат Ковлова хутерерча хьийбаш леладеча бригада бригадира Ковалев Иосиф Степановича делар.

Ялаташ чуйийцар говраца лобогрейка а йолаш, шарсада хьакхаш, ціенаш дукха 2 машин яр тха, цхьабакъда, муш ца хилар бахьан долаш уж бал беш яцар.

60 эзар пунт дІадла езаш оттаь план кхоачашъаьчул тІехьагІа кхы тІа а 20 эзар пунт дІаелар. Цул тІехьагІа 40 эзар пунт яла езаш теха 3-гІа план кхоачашъеккхар, хІана аьлча фуна лаьохІар мара ялат дисадацар.

Гурахьа дуз ялаташ 6500 гектара тІа дІаера илан Октябра денош хьатІакхачалехьа кхоачашъаь даьлар тхо. Тхона ноккъостал дир Наурски совхозо, «Интернационал» яха цхи трактор а ена.

1930 шера гуоахьа віашагІъеллар Наурски МТС (директор нов. Лазжи). Тракторащ Іай мара хьакхачандар. Моздокски районе дахи хьалхарча моттиге латташ яр колхоз. Из белгалдаьккхалар парте окружкомии (нов. Кеслов) окрисполкоми (председатель нов. Бударянов) баьча совгІа тІа.

1931 шера хьнаре со сай балха тІара юла а вийха. 1931 шера апреле кхаччалца Моздокски райколхозсоюза кадрай заведующи хилар, 1931—1932 шерашка колхоза кхо председатель хувцаделар. 1932 шера бІаьстан юкъе Калинина цІерагІча колхозах ши колхоз бир: Калинина цІерагІен Тихало цІерагІен. Лаьтташ леладенга Калинина цІерагІча колхозага а латта, дерригa жали доахан Тихало цІерагІча колхозага дІаделар. Тихало цІерагІча колхоза керте эттар 1937 шерага кхаччалца болх баь нов. Личоренко. Колхоз тоала йоладелар, ялелар экономика, безагІа хилар къахьегама дей нах.

1934 шерага кхаччалца халача хьала тІа яр Калинина цІерагІа йола колхоз. Нов. Терленский Климентий Герасимович председателалла хьожабаьчул тІехьагІа колхоз чІоагІъелар — жан доахани йийар, къахьегама дей нах дакъбе дар. 1941 шера гуралица болх бир К. Г. Терленске. Цу шера ше дехар а даь Советски Эскаре а вахa, фашисташна лаьттача Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа турпала сапна валар хилар цун Крыме Даьхе лораеш.

1938 шера Калинина цІерагІча колхозах ши колхоз Тихало цІерагІча колхозах кхо колхоз йир. 1941—1945 шерашка лаьттача тІемо хьалакйир колхозаш. Цул тІехьагІа уж юхаметта а оттаеш, тІемо яь чопаш ерзайир 1948—1951 шерашка. ТІаккха 5 колхоз віашагІа а теха Ленина цІерагІен Сталина цІерагІен ши колхоз йир.

1958 шера Калиновскера ши колхоз віашагІа а теха, боккха юкъара боахам бир — Ленина цІерагІа колхоз. 1929 шера хиннача тайпара цхьа колхоз я хІана станице. Октябра 50 шу дуза ди гаргакхаьчача хана, колхоза доалахьа я 102 трактор, 38 комбайн, 55 эзар устагІа, 2500 совгІа бежан. Пачхьалкхенга хьалхарча ах шера дулх, шура, фуаш, тха доккара лекхараш дизза кхоачашдаь хьинай колхоз. Ялаташ 10—12 балла дийнахьа чуйийца а дьаха, пачхьалкхенга ялат доккхара ши план кхоачашъеькй. ХІанта хІанз доккхагІа долча цехалзъ, колхоза ветеранашта дика хет шоай къахьегамах хьахинар бІаргагуш. Цо сийленца къовачь тІехьенна дІалу Ленина гІулакха тешаме хилара эстафета цунга шоай дай сийлахьа традицеш ебайтар а коммунистически общество хьалъеча йиза котале якхийтар а духьа.

ДоккхагІа дола нохал яраа до лаш да партеси Даьхенен хьалхашкаов шоай дехкар цо сийлеца кхоачашдаь хиларах.

П. ВОЛОДИН,
пенсионер.

БАРТ ТАЙНА КОЛЛЕКТИВ

Поккхача, хоаз кийчъаьча пехе латт итташ хІамаш тега машинаш. Уххаза болх беш я № 3 йола Грозненска хІамаш тегача фабрика коммунистически къахьегаш шій эвккара къовсам лоаттайт бригада.

Шоана гуча бесел, — йоах еза а къежаш бригада кулгалхочо Полина Константиновна Попандопулос, — «кхалинахь гвардекулгаша хьаю бригадо арахеца продукци.

16 болхло чувоагІача бригадана кулгалдеш йолча Полина Константиновнас чІоагІа безаме, шийн болхлой безаш дувц: шеко йоаца вац эза истаргда ерамо барт тайна коллектив лаха хала хургда, аьнна. Бригаде массехк къамах нах ба: эрсий, нохчий, татараш. Цхьа дезал сапна хьайнала, барт тайна къахьегаш ба уж. Ер дикагІа ма вий аьнна саг къоаставе хала да. Бакъда, дикагІчарна юкъе я дикагІбараш ма хулий, царех цаІ я мотористка Бекова Аьсет. Сай йоІ сапна еза сона из. Ер да аьна Аьсетагара дьяпна цхьа гІалат нораладьац сона.

Ер 9 шу да Аьсета барт тайнача коллективе кхаьега. Фабрике балха ялехьа ер я аьнна цхьа говзал яцар цун. Бакъда, бригаде шийн саг ма тІанийцар из. Денгара ди массаза доал шийна улув бола беча наьха новкъосталла шийн говзал лакхйора, хьинар долча кхалсаго. Халонаш а кийсаьра. хІаьта карагІдувлачо дог гІоздоаккхар къоначча йоІий. Аьнийга къа лехьа доаздар. Балха еча дукла ха иназалх дикагІчарна тІехьакхийра бола беаш хьинар долаш йола Аьсет. Тахан цо дукхача болхлошта хьокхам тел. Дега йоахал вахл телаш, цеха общественни гахаре хьинаре дакъа лоацаш хьайбагІа коммунистически къахьегамо ударник Бекова Аьсет. Техникума шхелагІча курса студентка а я из.

ДукхагІа, динагІа, хоагІа тахапарча фасонах дола барахьаш тегар — ва да бригада шийна хьалхашка оттадаь декхар. Коллективо фабрике эгтара хьалха хьалдаьцар саратовиий толагІагІа йола метод — арахецаш йола продукци дефект йоацаш хулийтилга. Коммунистически къахьегама ударницаша нохчечо Эвендиева Бирланта а жугтечо Алхазова Танес а шоай новкъостий Іомабир из дика метод карадерзаб. Цул совгІа фабрикерча мастерий школа занятецика бригада хІара саг хьаргволаш віаштІехьаьлькхар цар. Ши шу да бригада масса боллабо нердача методах болх бе ваьпа. ХІаьта, тахан гуш да цу хана дена мел лакхьенгай коллективо арахецача продукце дикал а дукхал а.

М. АНИЕВ.

КИЙЧЛЕ ГУРАХЬА ЯЛАТ ДІАДЕ

Ялат чуэцаше а де доладу колхозашкеи совхозашкеи доаккхар кийчдара, хьажкІаш, гІндуаргаш, шекара свекла, кхыйола культураш чуэцара балхаш. Цунца цхьоала кхашка балхаш деранта дисаш дац хургболча хьунхьаме 500 эзар гонпан хІейнгагІа доалаш ялат даьккхара хьалхашка оттадаь декхараш. Боккха а тешаме а хьувкъай чубахьаргболаран ма еллеча віаштІехьаргдаш шаьал ялат дІакккхига.

Лаьтта леладара культура яха дош доккха маІан долаш да. Цун керттердар да севооборот яха дош. Белгалдаккха деаш за республика колхозашкеи совхозашкеи севообороташ карадерзара балхаш дика лелаш ца хилар. Миттта долча хьале а дикагІйола культураш дІае еза, уж дикагІа хьувкъаргйола хІамаш хьалхагІа дІайийна хиннача моттигашка. Доаккъара а ялата лаьрхІе а, гурахьа дІаювча культурех вай дерригача оахамо майдах 50 процент хул. Цудухьа, валовой ялат чуэцара керттердар да — цор хьувкъам.

Гурахьа дІадув ялати дукхагІа мах болаш а ялатийна лаьрхІа а дола кхІа дІале деза хьалхагІа горох, бобашн фийг бола культураши віашагІъаьв, цхьа дІайийча дукхача шерашка тІаювла бобаш баьлаш, силоса даьрзІа хьажкІаш хьалхагІа дІайийнача кхашка. Геттара дика да хьалхагІа горох дІайийнача моттигашка дІалийча гурахьа дІадув ялаташ. Укхаза віашта шиш шера дика хьувкъам ду цо. Цу гІулакха опыт я хІара района. Цхьабаккъда, ялат чуийца даьлачул тІехьагІа хула цхьайола халонаш бахьан долаш дукхача боахамаша цо шитта дІа-м дац. КІеэнга дІаюв горох Наьсарен, МалгІабикха, Шалли, Ачхой-Мартана, шитта кхыча районий боахамашка. ХІанзе а хІара колхоза, совхоза, бригада, звено хила еза, хьаьстта гурахьа дувча ялата а йолаш, 1968-ча шера хургбола хьувкъам дІанийсбара плана. Дийдалийта мегаргдоацаш да хьалхагІа из дІалийнача моттиге юха а гурахьа дІадув ялат дІалийча хьувкъам чІоагІа эшалуш хилар. Геттара на хулча даьлча мара ца лийта йиш яц ва гІулакх. Боккхача лоархІаме а лаьтта тоалара резерваш. Ялат чуйца мукъа ца даьлле а аха деза кхаш. Хиланза дарздоаца гІулакх а хинна віаштта деза нохараш, предплужникаш, кольчатий катокаш, жаккаш долча комбинированни агрегаташца сахав деза. Дерригa хьалхха аьха уллийташ йола лаьтта ах пара системах кийчле деза.

Юртбоахама министерства заппеех 30-ча июле 25 эзар гектар мара гурахьа дІаювча культурашта лаьтта аьхадац республика совхозашеи колхозашеи. Дукхача мала хетвалгда хІана мара дукхагІча даьхье мукъадаьлачедац гурахьа дІаювча культураш кхаш. ХІаьта, укх шерар гурахьа дІаюв культураш керттерча даьлхе дІае еза- дІаювчул тІехьагІа чуэца езаш йолча производителной культураша — хьажкІашта, гІндуаргашта, шекара свеклана тІехьа. Из шийса да. Бакъда эаь а аьхаш 12 эзар гектар мара.

Нагахьа сапна эаь, гурахьа а шитта шоалагІа юича а культураш лаьтта ахарах йола даннеш, хІаьта гурахьа ю культураш хІана чуийца ахарах йолча даннеша віашкаийсйча гурахьдал ялат чуийца закина 30—35 эзар гектар республика боахамаша хІана аьха ца хилар.

Геттара наьйса дІадоладаь гІулакх да «Гехинский» яхача совхозера дар. Цигача віашагІъеллай духхьал лаьтта ахара йола отряд. Ялат чуэцара тІехха лаьтта ахар бальан долаш хІана мукъадаьлначох ахана цІалла а лаьтта дац боахаме.

Балха юкъе яхьанза ерегІоаца агромероприяти а ялат чуийцачул тІехьагІа кхашка йисача юхкашта дувенн яр, къаьстта теркам тІабахийта беза цу гІулакха лаьтта шийн кацяхьа аха ца кхоеш дисача боахамаша. Цу гІулакхо йиш хулийт кхаш оасара баьцех ціенде, салоахка хІомаш хІалакъе, ялата дахараш ца хилийта, лаьттанара тІоала сонве. ХІаьта тІехьагІа оахача лаьтта дикал лакхъе. Цхьабакъдал, ца болх хІана а ерригача республике 20 эзар гектара тІа мара баьбац.

ДІадахача шера Наьсарен, МалгІабика районий боахамаша дукхагІа дола лаьтта эаь ца оахаш дисадар. хІаьта хоийш да бІаьстан юхье аьхача лаьтта дІадийнача ялата хьувкъам дикка лоацлуга.

Юртбоахама культураш дикагІа хьувкъаяра резерв я удобренеш. Еррига органически минеральни удобренеш дикагІа ярой лаьтта оахаше а тоеса еза цу лаьтта хьалха дІайийна хинна культураши лаьттанца хьоалал мел йоал хьаьвкха картограммаш, хІара культурана мел удобренеш эш теркал а деш. Боккха пайда боал цох ялат дІадувчаше а уж гайсача. Цудухьа боахаме йолаш йолча гранулированни суперфосфатах пайда эца беза гурахьа ю культураш дІаювча хана.

Юртбоахама культураш махулла дика хьувкъаяра боккхача лоархІаме да фу дика кийчдар. Юртбоахама болхлоша шоашта хьалхашка декхар оттадаьд укх шера гурахьа ю культураш цхьоалагІчеи шоалагІчеи классах долча фуца хІае. Цхьабакъда, массадолча боахамаша йоагІа терко яц фу дика кийчдара. Республика контрольно-семенной лабораторе даннешка хьежача сучадеал Наьсарен, МалгІабика, Шалла районий боахамай специалисташа фу кийчдара йоагІа терко ца еlга. ДІадахача шера кийсдена гІалаташ укх шера а нийсделийт мар балха юкъе. Из бахьан долаш, тІеадалгеи цІена хиларгеи хьежача кондиционни доаца фу дика тІадалац.

Республика кхаш леладераша боагІа теркан тІабахийта беза шоашта хьалхашка латта декхар кхоачашдаре.

Л. РУДОМЕТКИНА,
юртбоахама министерства лаьтта леладара отдела заведующи.

Сихха ялаташ чуэцаш ба Наьсарен районе «Назрановский» совхоза механизатораш. Ялаташ чуэцача хьинаре къахьегаш шийгара дезагІаш дІяо новкъостай ду механизаторашта совхоза эшпа-пхьаро коммуниста Мальсагов Арипо. Коммунистически къахьегама ударник яха ціи яиккара тІехьа къовсам лоаттабача эшпа-пхьаро хІара бетта 140 — 150 процент кхоачашъю производст-

СУРТА ТІА: эшпа-пхьар Мальсагов Арипо.

И. Плиева сурт.

Оппозицев антипартийни группайн предложенеш чакхъяхаро духхьал цхьа хІама доргдар Советски Союзах — йоккхача империалистически пачхьалкхенашта белал лоаттаю хІама ергьяр. хІаьта юххера а, Октябра карагІаьнинарш хІалакдоргдар. **Антипартийни группаш йохаярах хьахилар СССР-е индустриализаци ярах социализм котьялдаран эша хьал.**

Индустриализаци яра эша средствашш капиталисташа лехача новкъа лаха йиш яцар вай мехка. Советски пачхьалкхе яха йиш ацар буржуазий пачхьалкхенаш цкхача тайпара колонеш йовхара, контрибуцеш яхьа. доал оттаверглолча хьал тІа роайнаш арахьара заемаш ийра новкъа.

Парте Советски пачхьалкхенои толамца къоастадир мехка индустриализаци яра эша средствашш дахара дош. Еза-йоккха промышленность дегІайоалара эша средствашш Іоаярй керттера хьасташ хьахилар болхлой классои ахархошеи къахьегаш мехка чухь хьаІовча рузкъах. Рузкъа Іоадара боккха лоархІам болаш хилар шоай средствашиа къахьегамхоша пачхьалкхенна новкъостал дарах. 1927 шера Октябрь бетта эгтара хьадаха наха пийцар индустриализаци яра арахийна 200 миллион сома заем. Рузкъа дукхагІа Іоадара 1926 шера парте беррига къахьегамхой тІахьийхар учреждениешка, предприятешка, организацешка рузкъан чІоагІа кхом бара.

Мехка индустриализаци яра тІехьа къовсаш латтача хана чІоагІа ира эттар инженерно-технически кадраш кийчъяра гІулакх. Историе хьех, цхьаькха а доал деш йола класс шийн интеллигенци йоацаш мегаргьяц, яхаш. Социализм хьалъяра болхлой класса эшар из сийлахь-доккха декхар кхоачашдар чІоагІа хьаштйола дукха интеллигенци. Шерра индустриальни болхам хьалбара кхоачамболаш яцар мехка йолаш хинна инженерно-технически кадраши уж кийчъяра техпаши. Парте даза дарздолаш дарьдІар кадраш сихха кийчъелга. Из бальан долаш хьалхарча пятилеткагІа а хІама ца эшшаш 10-эза дукхагІа хилар лакхерча индустриальни дешара заведенеш, хІаьта техникумаш йиаза дукхагІа. Деша яхийтар эзараш бола парте членаш (парттысячникаш), комсомольцаш, болхлой класса гІулакха тешаме йола парте боапа нах. Духхьала хьалхарча пятилеткаха вай промышленностига хьачар 100 эзар гаргга инженери техники.

Вай мехка социалистически индустриализаци дІайолаеш бе болх болаш цаІи ахи миллион саг вар. Промышленность чІоагІа дегІайоагІаш хилар бахьан долаш 1930 шу чакхдоалача хано СССР-е дизза дІадаькхар наха бе болх ца хилар. Сийлахь-боккха Октябрь котбаларах Советски Союза болхлой класса карагІдаьннача социально-экономически эгтара а юккхагІчарех цхьа хІама дар из.

МИЛЛИОНИЙ ТВОРЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМ

Советски Союзе социализм сихагІа техпаша котьялга Іалашдара аьконструктивни хапарча лекхараша болхлой гІишлош хьалъяра балха юкъеозар. дукха нах юкъе болча къахьегамхой организацей — Советий, профсоюзий, комсомола, кхыча организацей боах тоабар шийн декхар лаьрдІар Коммунистически парте. Болхлой класса творчески инициатива йоаржаяра боккха лоархІам болаш хилар 1917 шу чакхдоалаш язъяьа 1929 шера январь бетта араьккхан йола «Миштта віашагІйолларгья яь?» яха В. И. Ленина статья.

Парте XVI-ча конференце (1929 шера апрель) чІоагІйир пхе шера план. «Советски Союза берригача болхлошкеи къахьегача ахархошкеи» деш дола кхайкарал тІанийцар. Цу тІа йоахар: «Дукхача наьха творчески хьинари инициативеи хьа а хьовеш, яхьах хьакила еза социализм хьалъяра къахьегамхой юкъеувза хадзанза йола метод». **Социалистически яхь лакхлоаи идеяс чулаьцар миллионаш бола социализм хьалъярхой.** Яхьа віаштІехьаьккха дІайолайир коммунисташи комсомольцаши. 1932 шу чакхдоалаш яхьа юкъе даьха эзарш бар берригача болхлой дивь дакъахьах нар дакъа болхлой. Социалистически промышленность дегІайоалара тІехьара къовсам миллионаш болча наьха гІулакх а хинна дІаэттар.

Коммунистически парте хьалхле а нелаш болхлой класса, къахьегача ахархоша, советски интеллигенце цо яха ца эш къахьегарах исторически лоархІам бола котале дьюкхар — советски наха хьалхара пятилетка кхоачашйир диъ шерей пхьа бетташ. Советски Союз аграрни мохк болчара индустриальни мохк а хинна дІаэттар.

Хьалхарча пятилетка шерашка болх бе йоладар 1500 керта промышленни предприятеш, царна Магнитогорскии Кузнецкии металлургически комбинаташ, Березниковски химически комбинат, Риддеровски полиметаллически комбинат, еза-йоккха машинаш ю Уральски завод, Сталинградски тракторни, Нижни Новгородера автомобильни заводаш, Днепрогэс, Днепропетровскера металлургически оборудоване завод, шарикоподшипникаш, Москвера «Фрезер» яха заводаш, кхыдараш сапна йола индустре гигантош а йолаш.

Социализм хьалъеш хиннача шерашка мехка экономика меттел, опіаптара хурпзделар наха юкъе віаши лаьтта гІулакхаш, хьалхадар боккха политически сакхетам бола нах, къахьегамхара керда гІулакхаш. СССР-е индустриализаци еча шерашка халкъа юкъера хьалгІаьбаьлар. Дерригача хунена ціи хезар шахтерий А. Стахановен Н. Изотовен, пхьара А. Бусыгина, машиниста П. Кривоноса, сталевара М. Мазая, ткачихай Е-и М-и ВиноградовгІар, эзараш болча кхычар. Кузнецк хьалъеча хьинаре закъа лаьцарех волча цхьанне академика И. П. Бардина, комбинат хьалъе йоланена за лагаеха яздора: «Лаьттанна деш вола балхаш цошеве совпапар йоккхача шелалцо доабатах дола лаьтта гІоредича а. Комсомольцаша субботникаш кхайкадир. Балха тІера вовлаш саг вацар, энтузиасташ. Халонашка къувсарши бар. Йоккхата шелало ара юзх оттадаьча хана бартанца лаьтта ахка боладелар комсомольцаш, кхаш шелало тьовсадора, віелгаш дехьдора, бакъда цу къоастамхоех цхьаннe болх дІакхоссанор». Иштта йоккха яр хьалхара пятилеткаш кхоачашъярий энтузиазм.

Халкъа турпала къахьегарах Советски Союзе хьайир социализма фундамент, цун лардаш. «Хьа мала эшаргва?» яха дош къаастадир социализм кот а йолаш. Вай мехка хьайир нердача техника даьа тІа халкъа боахама дерриге доакъош юха кийчлейна бола промышленность. Берригача халкъа боахама валовой продукцена юкъе промышленни продукце лоаца кхельни дозал 70 процентага кхьачар. Еза-йоккхача индустре ерригача промышленноста валовой продукцена юкъе лоаца закъа 52 процент совгІа хилар.

Хьалхара пятилетка кхоачашъенох боккха гІа баьккхар хьалхагІа тоІа дьк. закъа хинна халкъаш фактически нийсхо йоацаш хилар, экономически культурни тІехьалнса хилар дІадаккхара, хьаьха латтача къамашта уж тІехьахдаьдара новкъа. Къаьмий республикашка хьайир дукха промышленни предприятеш: Украине хьахилар Краматорски машиностроительни, Горловски химически, Харковски тракторни заводаш а кхыдараш а сапна йола 400 гаргга керда завод. Хьалха тІехьайиса хиннача Казахстанах, хьалхара пятилетка йодаш беррига 75 процент казахашн дІа-яха ухаш, цхьан моттиге ца баха хиннача цу нейкал промышленни республика хуле дайттар. Пятилетка шерашка Советски Союза халкъаша вежарашна новкъостал дар бахьан долаш Казахстане боахк бе йоладелар 40 совгІа йоккха предприяти.

Халкъа боахам дегІабоалабара хьалхарча пхе шера план кхоачашъеьчул тІехьагІа Коммунистически парте Советски правительство хІара хо изхьар мехка социалистически индустриализаци яра политика. «Кхоъ пхе шера план кхоачашъаьчул тІехьагІа (1929—1941 шераш) — белгалдоаккх КПСС Программа тІа — Советски Союзах ваз бола индустриальни пачхьалкхе хилар, экономически хьакъехьа капиталистически мехкех тайша хургйоацадаш йиза шийн дІаяже аьлар».

ШоаладагІа пхе шера план кхоачашъяр бола бе йоладалийтар 4500 йоккха предприяти, пятилетка чакхйоалаш Англе е Германе йоаккхаш хиннача дукхагІа продукци лора СССР-а промышленносто, болат доалалера хІама ца эшшаш Англеи Францеи шинне а цхьана доаладеш хинна мессел. **Промышленни продукци лоаккхара хьакъехьа Советски Союзе Европе хьалхараш дуней тІа шоалагІа моттиг лаьцар.**

КхоалагІча пятилеткаха кхаь шерах ах шерах болх бе йоладалийтар 3000 йоккха предприяти. Цу йиш хилийтар ерригача промышленни продукцена юкъе «А» группе (еза-йоккхача промышленносто) лоаца дакъа 1940 шера 62,2 процентага кхоачалеш дІахо а даккхе. Фашистски Германеи милитаристски Японеи вагІоштара тІема кхерам хиларах тІема промышленность сихагІа дегІайоагІаргйола гІулакхаш тІанийцар.

СССР-а промышленность мехка дІа-яха пийсъеча а хувцамаш хилар. Капиталовложеней кхаь дакъах цхьа закъа совгІа чалхбоалерча районашка дохийтар. СССР-а ерригача производствах укхаза 1940 шера 32 процент болат доаладара, 35 процент кІор, 22,1 процент электроэнерги, 11,5 процент мехкдаьтта доаккхар.

Социалистически индустриализаци шеай хьакаш исторически тезар Сийлахь-боккха Даьхен тІем хиннача шерашка. Вай экономико, цунца промышленность а йолаш, тІом латтача хана дІахьеккар ше капиталистически экономикаа толамагІа хилар. ТІем тІа советски халкъ котдалара керттерчарех цхьа бахьан хилар

СОВЕТСКИ ИНДУСТРИ НЕРДАЧА РУБЕЖАШКА ЙОАЛ

ХІанз советски халкъо къахьег 1966—1970 шерашка хьовдІа халкъа боахам дегІабоалабара нерда пхе шера план кхоачашъеш, цу тІехь керттера теркам тІабохийт коммунизма материально-технически базо хьалъяра керттера а кхоачам беш дола а хьал ше дола еза-йоккха промышленность тІехйолаш дегІайоалара. Электроэнергетика, металлурги, машиностроени, химически промышленность, электроника хьалха латташ дегІайоалаш дерхІ. КПСС XXIII-ча съезда белгал мадаккхара, советски халкъа турпалча къахьегамо хьакхелдача производительни низаша йиш хулийт еза-йоккха индустре дІахо а дегІайоалаярца цхьана къахьегамхой материальни культурни хьашташ юкъарчал доацаш кхоачашдергдола общественни производства доакъош шехкагІа дегІадоаладе. Производства средствашш хьалдеш потребление предметаш хьалдеш гаргадаш лакхде, юртбоахама продукташ дикка дукхагІа яха дерхІ.

Нердача пятилетка хьалхарча шера план ерригача промышленноста а изделей керттерча тайпай хьакъехьа а тІехкхоачашйир. Планах 6,7 процент мара ца хиннача 8,6 процент лакхъелар промышленни продукци. Промышленни производства эффективность лакхъяра новкъостал ду СССР-е чакхйоаккхача боахама реформо.

ХІанз укх саьхата Советски Союзага кхаьч дуней промышленни продукце берригача боарамах хІама ца эшшаш пхедагІа закъа. СССР-а промышленни производстве производства средствай производствас («А» группа) 75 процент доал. 1913 шерна нийсденча 1966 шера болат доаладелга 22,6-эза, кІор — 20-эза, мехкдаьтта — хІама ца эшшаш 26-эза, электроэнерги йоаккхилга — 267-эза, минеральни удобренеш — 402-эза, металла теза станокаш хьаелга — 109-эза дукхагІа лакхъелар. Шера 100 миллион тоннал совгІа болат доаладара боарамага кхаьчай хІанз Советски Союз.

Керда пхе шера план чакхъяьккхачул тІехьагІа кхы а лакхлургйа СССР-а экономически низ. ДакхагІа хургба социализма илевй нах тІаозаш бола низ, цо новкъостал дергда социализмана пайда болаш хувцеш ерене классови низашта віаши юкъе латта гІулакхаш хувцара, вай хапара дерригa революционни низаш лакхдара, цар цхьоагІо чІоагІъяра.

НарагІдаьннача сийлахь-доккхача хІамай — дерригаш кьайнйцача СССР-е хиннача социалистически хувцамий, къаьстта аьлча цун индустриализаце опыт — дерригдунен-исторически лоархІам болаш я. Буржуазни идеологаша, историе массе а тайпарча фальсификатораша дуццараш харц а деш, цу опыте тешал ду керда общественни строй хьалъе кхыметтел тІехьайса мохк а исторически доацача хана экономически дегІаена, тоалуш йола пачхьалкхе а хинна хІоттийш кхудийташ хилара. СССР-е индустриализаци яра опыте тешал ду болхача плановий социалистически система Іалахьмате йоккхий торонаш шийна чухь йолаш хилара. Вежарашкха долча социалистически мехкашка творческо пайда эцаш йолча цу опыто новкъостал ду царна чехкагІа социализмаген коммунизмаген кхачара.

Советски Союзах низ бола индустриальни пачхьалкхе яр болхлой класса, дерригача халкъо яьккха сийлахь-йоккха котало я. Йоал Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара кийчо ярах КПСС ЦК-а баьча Соцам тІа. Вай мехка болхлой класса бота хоара а ю дегІа а кхува хьалхарча пятилеткай сий дола къахьегама традицеш.

В. ИГНАТЬЕВ,
исторически Іилмай доктор.

Балха кIира лоацагIа —

мукъа ха дукхагIа

КЪАХЬЕГАМХОЙ САЛОIАШ БА

Укх шерара ахка форда чу лучара дукха аьттув боацаш хиннай грозненцашта. Бакъда, цу гIулакха дукха гIайгIа еш бац къахьегамхой. ХIара кIиранденнахьа дукха автобусаш йоах Каспийски фордагахьа. ХIаьта хIана города дукхагIа йола предприятеш учреждененаш шин мукъа ди долаш къахьега йолченначул тIехьагIа кхы а дукхагIа я тайп-тайпарча меттигашка къахьегамхой вийца Грознева дIауха автобусаш.

Укх дIадахача шоаттеи кIиранденошка, къаьстта дукхачо нахаса салеIаш города арахьа, кхыча городашка экскурсе бахар. Маьллара дукхагIйола коллективаш хилар Каспийски форда тIа ига, масала, цига хилар слюдяной фабрикера 30 саг, авторемонтни мастерской боллой, военизированни охрана отрядашкыбараш а. Грозный — Пятигорск — Кисловодск — Ессентуки — иштта яо «Старогрознефта» мехкадьаьттадоша яьча экскурсе маршрут. Город Тбилисе хоза салеIар «Красный молот» завода, «Севкавразведка» экспедице къахьегамхоша, хIаьта аллагIча больница лораш бIаргаяйра Бакелански чIожен хоаленаш.

Дукхьала тха профсоюза областной совета экскурсионни бюро транспортаца баха шоаттеи кIиранденошка салеIаш хилар 120 гаргга саг. Хьалха хинначул дукха дукхагIа да из. ХьатIадовгIача кIиранденнахьа салаIа баха беза болчаргара хьалхаш дукха заявкаш я тхога. Энергосбыта управлене, ремонтно-механически, «Электроприбор» заводий 120 саг салаIа гIоргва Кисловодске. ТIеберда вахача хоза мотте иза дьорхIад Респотребсоюза коллектива. Хьалха салха дукха ба Каспийски форда тIа салаIа довраш: цига гIоргва вораI машин.

Хоалет массане хьоштаи кхелчанде торо хилча, бакъда, хIана укх саьдата тха ниа дIакхачаш массане дехар кхоачашде, ЕалаьматIр кIезига я тха транспорт. Цу вена оарцагIаьнна де дезачунна уIла еш я тха коллектив. Кагта цу гIулакха эша мероприятеш чакхйоахаргьа, тIаккха кхы а дукхагIа хургьа вай городера салаIа ухачар чашинаш.

В. ВОДЫЧЕВ,
профсоюза Областной совета экскурсионни бюро заведующи.

Каспийски форда тIа...

Шоай хьалхара салоIа шин ди сакъердаме дIадихьар Новогрозненски мехкадьаьтта чакхдоахача завода болхлоша. № 1 болча цеха технологаш баха хилар Каспийски форда тIа. Дика салеIар цар. Укхаза нарив корайр керда доттагIий. Уж саииа форда тIа сакъерда баьхкабар Къилбаседа ХIирийчен Черсий - Балкхарий республикашкара нах. Волейбол бах, шахматех, доттагIлен яьаш чакхъяьхар. Юха а вIашагIкхета аьнна баргбир цар.

СалоIа шин ди болча балха кIирагIа далар къахьегамхошта салаIара йоккхий торонаш хьеллаш хилар шеко боацаш да. Иштта из пайдане да производствана а. Гуш да массанахьа къахьегама овсарле лакхъенна хилар. Цхьаккха цех а участок а яц ииданп кхоачаш-лиза, дукха я из тIехкхоачашъераш.

Раьза ба къахьегамхой, айдинад къаьхегама хьинар.

Л. ИЛЮШНИКОВА,
завода административно - бахама отдела заведующи.

РАЬЗА БА

Дика толамаш бахар кIирагIа пхе дийнахьа болх бе баьнача крекинг-завода къахьегамхоша. 101,5 процент кхоачашйир коллективо дIададача кIиран заданн. Дика къахьегарна къаьста белгаль-яьнний №№ 1, 2 болча цехий коллективаш. Скользаиш графиках болх беш ба слесараш.

СалоIача хьалхарча шин дийнахьа вегIаш делхарах е лаьрхIа мероприятеш чакх ца йоахалуш бисар бахлай. ХьатIадовгIача кIиранденахьа цхьабараша салаIа гIоргбе шоай бераш долча пионерски лагерашка. хIаьта вожаш гIоргба завода салаIара зона волча, е лаьрхIа я кхыйола тайп-тайпара мероприятеш.

Иштта кердача тайпара пхьи кIирагIа баьча балхо хьахьенхад производствана зене а лоацаш къахьегамхошта цох боккха пайда боаликга.

Н. ЗАБЕЛИН,
завода партийни секретарь.

ДУКХА ЕЗАЕННА ГОВЗАЛ

Город Грозне Лермонтова уламагIа я № 26 йола профессионально-технически училище. Из къона заведени яле а, цунна ennaй РСФСР профтехобразование керттерча управление Сийлен грамота. Бытовой гIулакхаш дара мастераш хургбараш кийчбеш я училище. Укхаза лемабагIараш дукхагIа бараш мехкарий ба.

Педагогически коллективна, ялсевий вIашгIевьаьппад доаш хержача профессена цар чIоагIа безам тIабахийта. Мехкараша гIкхагзанний шоай училище. Из за керттедар. Царех кхIа, масала, машина тIа IотIа а йийрза, сатIал хьокхаш йоалх. Ший дехьар дика дохкаш а йоI, тоаe еза моттиг хьатIа а йена мастера иийта хьахь-кхарга хьежаш Iаш ца, шоай балха дIара кхоачачбоацар хьалхьа а дIадакха а ше гIертl ца. Цхьаьккха кагIа кхалй маха болхаш белгала-нам еш. Цуина хов, ше белгалонам нийсагIа йоий, дIахорча операцие болх кIезигагIа хургболь. Оппанита чIоагIа хьежаш аьтто етт Долгих Анис. Шена а хоза а хьа цо мел ль хIамаш. ТIехаханьа цунхаду бараоьаш дара мастер хьига дукха хана дена сона загадаьтташ да. йоах мехкарех цхьаччаре. — сахьаташ доахагдолаш во ея бараьаш тегача машина хьаьхашка агIаш. сона хетар, сой йоццалгашта меттел, сайна а хоза полтуна е костюм — сой безам мел бола хIама тега хоургдоьна сона аьнна. Иштта юкъера а, училище нийсьелар еа. из сона доккха хIама да. Са гардероба чу мел хала доадчбаьна баракьватаи цу юйса тийга да, йоах Жоинцова Нина, — нанас поакъостах а ден. Бакъдар аьлча, ея подругаша цу хана а йоахар са баракъа во хилан.

— Тха чекхаркй дика ба, хIама дара тIера. цхьадхада йолаш ба, — безаме ела а къежаш йоах дешара-производствени балха даькха директора заместитель болча Танена Михайловна Балезинас. — ХIамаш тегара балхах цхьаккха хIама хоаш боцар мехкарий къахьаццаш дIайолалуш, уж IомалоргIа чоишгаи дIа хийса дезагIа, оппаште аьа яккха, хазалла дагIа.

ТIехьа-тIехьа бовгIар чоахханетIа хулар болх. Спецтехнолеге урокаш тIа моделаш е Iамалора. Теоретически знанеш цу сахьате практикана чIоагIйоса. Цкъа, иоль бетта цхьан дийнахьа, хIахийи петача предприятей ательешкеи кийча баракъаш дехкача тихашкеи гIоаха экскурси йор мехкараша. Гуш дар мехкарий шоай балха гIора хилар. Аьхха шоашта болча сакъерлама дашар хIачаш тегача ателье йола уж дехар. Цар йезам бар кердача моделашка хьажа, художественно уж юшта кийчъдай ха.

Цу тайпара экскурси аьчул тIехьагIа дьоахIаи оаха училище базови предприятешна цхьана технически конференци е а. Тхона дагадеха из гIулакх кийса лаьрхIар училища директора Хаутиев Iабаса Жабраилея профтехобразовале республикански управлене болхлошех, — яхам дуьц Танена Михайловнас. — Конференце белгалаь дехар оттадора педагогически совета, коллектива хьалхашка: кеманхой теоретически практически хьанеш шерье, цар безам салбакха, художественни говзал лакхъе, хIаншрча модагахьен оамалий культурагахьен лостам бала, хIаьта иштта къоначa моделерий таланташ хьагучаьда а. «Хоза»— бытео яхаш дешна а йолаш чакхьелар тха конференци.

Конференце балха юкъе дакъа лаьцар базови предприятей профтехобразование Республикански управлене болхлоша, дешархой хьа-на-нанаша, общественни организацей вакалаша.

Конференце хьалхонкаш яр училища дешархоша хьалагаладьаьдад кийчъяьи баракъий моделаш. Дешара шера итог, бытовой гIулакхаш дара къона болхлой IоваIареи кхебаяеи дакъе ерригача педагогически коллективана каргIаьнна дикаха хIама хилар конференцех.

В. ИВАНОВ.

ДЕШАРА ШЕРА КИЙЧО Ю

ПхьоIагIча сентябре 9130 бер дешa двагIарга Шелковской района школашка. Соахка дешаш хиннадаре дийтта бIаь дукхагIа да уж.

ЛерттIа терко еш хинна районе укх хьатIаоттача дешара шера. Цулухьа пхеь бетта юкъе дукхагIа йола школаш ремонт яьяьинар.

Ремонт еча хьинаре дакъа лоацаш хилар берий дай-нанной, общественность, бераш шоаш. Иштта районе чуйола 32 школа кердача дешара шера хIана бокъона кийчъяь я.

Геттара дика тоаль кийчъяьй Ново - Щедрински, Шелковской бархIшерара, иа деладеча аххагIча совхоэра юкъера а школаш. Ремонт е хьахьожадьаьча дерригача 22 эзар сомах ремонт еча дIадахийтар 18 эзар сом мара дац.

Боккъонца йола йоахо ю районна цхьаболча боахамий кулгалхошa керда школаш иштта царна цхьайолчарца хьатIахетта керда цIенош хьалдара. «Червленский» колхоза ший чотах 160 сага лаьрхIа керда школа хьалаьяй «Красный ударник» яхача хуторе. Старо-Щедрински яхача юрта хьалъеш латт 198 моттига лаьрхIа типовой школа а. Иа еш яр «Коминтерн» яха колхоз я. Цу юртара юкъера школа чуйолча цIеношка паровой отоплене хьачуйийллай.

БелгалдаккхIа деза хьатIадовгIача кердача дешара шера кийча еча районе цхьадола кхоачамбоацараш хилар.

Районна берригача дешархошта эша учебникаш 68600 да. ТIаккха планах тикашка хьаа дезача 48858 учебниках хьакхаьчар тхьаь ялх эзар совгIа мара дац. ХIаьта хьалха дешаш леладьча рех хийцараш нийс эзар да. Деррига IалашдаьрашдIалаьрхIача хила дезачун юха — 50 — 60 процент мара дац. ВIалла лолаш дац тикашка цхьоалагIчен шоллагIчен классашта эша учебникаш.

Доагор гIанз а Iалашлеш да. 500 тонн кIора хьакхаьчаб школашка. Цхьабакъда, дахча эшачох ах мара дац.

Районa школашка 34 хьехархо предметник эш. Геттара чIоагIа эшараш физикаш, математикаш, доазол дехьарча къамий метташ хьехараш ба. Нохч-ГIалгIай просвещене министерства разнарядках хьаьхожанаьр шийтта предметник вар, царех хIана районе хьакхаьчар ялх мара вац.

Районa дукхагIйолча юртсоветаша хадпнахьа терко яьй болаш болчен иштта керда хьабакха безачен хьехархой вазара хьалаш Iалашдара. Уж чуIеш болча цIеношта ремонт яьй. Цхьабакъда Гребенская, Дубовская, Старо-Щедринская, Червленская яхача станицашкарча школашка болх беш бола хьехархой частни квартирашка Iеш ба. Царна лаьрхIа цIенош хьалдара терко е еза цу юрташкарча кулгалхоша.

С. МАЙСИГОВ.

ХАННАХЬА ЙИСТЕДАЬННАД

Тахан а тIехьа дешархой чуэца кийча я Назрановски района ПхьилекъонгIий - Юртара юккъьаннара школа. Дешара цу чакх ма даьлчинте а цхьаккха а ли ца доладеш школана ремонт е доладелар тха.

Дукхьал шоай ноана е лаьрхIар из школа технически персоналой хьехархой коллективой. КIира теха, кораштеи наIараштеи багар хьекха, таде езача пешкаш тоаль, хоай кийчIаь Iаеттадир класени цIенош. Цул совгIа хьехархой квартирашта а ремонт бир. ХIана школана Iаина чел эша доагор — кIор, дахча Iалашдаь давинад.

Кердача дешара шера дешархошта мел эшаргола учебникаш а Iалашдаьд школа библиотеке гIоала. Йолаш я гойтара пособеш, кхыйола а школьни принадлежносташ. ХIанзе а хоьш да укх шера дешаргола бер массa да. Хьехархоша из гIулакх шоай хьапахьа теххад. Цу хьакъе дика поакъостал даьд царна юртсовета председатела Нанев Сайта АхьмадA.

И. ХАМХОЕВ,
ПхьилекъонгIий - Юртарча юккъьанзйрча школа директор.

БЕРИЙ ЙОАКХО ЯЬЙ

ХьатIакхаьча дала доал дешара шу. Боккъонца кийчо яь яьнанй района тхьаь кхоъ школа. Юхейнса нийс бистехьана яла йоал.

Школашта ремонт еча доккха поакъостал лу района цхьайолча юртсоветана а колхозашта а. Царех я Эрсинойски, Ца-Ведински, Гуниаски, Элистанжински кхыйола а юртсоветаш. С. М. Кирова, С. Орджоникидзе цIерагIа йола колхозаш.

Цхьайолча школашта хьатIа а хетта хьалдеш латт классени цIенош. Агишбатойски бархIшерарча школана лаьрхIа диъ классени цIа хьалдер общественность я. Иштта йистедаьнна дала доал Кировюртовски школана хьатIаду цIенош а.

Ерригаш а хIача яц аьнна юкъера а бархIшерара а школаш эшаш йолча технически средствашца Iалашдаьй.

Шин бIаь хьехархои школай цхьабола кулгалхойи Нохч-ГIалгIай хьехархой говзал лакхъяра институтте курсашка Iомалуш хиннаб. Керда школьни программаш йовлаш хилар хьехархой.

Цхьабакъда, доала да кхоачамбоацараш а.

Ер кхоалагIа шу да Ведена ремстройучастка безкам Тазень-Калински бархIшерара школа хьалъяь йисте ца йоаккха. Цу гIулакхи Iалашъяь гIишлой материалаш йохка а луш укх. Геттара еса лел Эрсинойски бархIшерара школа хьалъяра балхаш а. Иа хьалъе дехкарийла яр а Ведениски ремстройучасток яр.

БелгалдаккхIа деза района школашта эшаш дукха хьехархой-предметникаш хилар. Хилалза баргбоацаш ба физикаш, математикаш, доазол дехьарча къамий метташ, физкультура хьехараш. Цу гIулакха хIанзе оарцагIа дала еза республика просвещене министерство.

Ш. МЕШИЕВ,
Ведена райОНО заведующи.

ХIанз Сибарегla юкъаш латт эгтара йоаккхагIа йола Усть — Балык — Омск яха мехкадьаьтта провод. Эзар гаргга километр бIаьхка беда из мехкадьаьтта мел 1965 шера билла болабаьб, хIаьта хIанз чакхдала гаргакхаьчад цу маьнъа тIара болхаш. ВIашкоттаь а вIашагIхетта а йоалаш латт турбопровод. Изоляционно - укладочни балхаш сихденна мел, мехкадьаьтта провод тIехьдокха нIийленаш хьалъеш латт Иртыша чуп хьача хишкаь. Мехкадьаьтта дIеуаза мел бола станцеш хьалъеш латт.

Питилетка из боккха гIирс хьалбеш боахнача дукхча эзараш болча нахьа коллектива декхар тIейицад Усть — Балык — Омск яха мехкадьаьтта провод гIийшлошъерий ДIехьатIакхачалехьа йистеяккха.

СУРТА ТIА: изоляционно-укладочни колоннаш болх беш я. Цар изоляци а ю, сингаршка Iочу а йоки Усть — Балык — Омск яхача турбопровода юкъейиса Тюменски областа территоре тIара километраш.

И. Сапожникова сурт.
ТАСС фотохроника.

Вай доттагIий болча

БОЛГАРИ

Девненски къуьхь, Варнена гена доацаш, Советски Союза даькъе лоацаш хьалъе йоланьй химически удобренеш и мехка эгтара йоккхагIйола предприяти. Кердача «дIадийнар хьуакъийтача комбината» хIара шера мехка пургьа 700 эзар тонн чоаплане йола азотно-фосфорни удобренеш 380 эзар тонн гаргга ихсака суперфосфати.

* * *

Болгара къахьегама кооперативни латтах боахамошнара нIа чIоагIа хьувнъарх дола хоаваш ух. Къаьстта деникий хьуакъакаш даьхад Толбухински округа Переяславцы яхача юртарча кооператуваш. 1480 гектар долча нIа дIадийнача кхай тIара хIара гектара тIара юкъьера лаьркIача 55 центнер нIа дьинхад цар, хIаьта «Черноз» яхача комплексни бригада — 76 центнер. Цу дерригача латта дIадийнар «Безостая-1» яха советски нIа дар.

ЧЕХОСЛОВАКИ

Литомержица районе хьалъе йоланьй Лабски наснада хьалхара сунт, цо йиш хулийтаргьа хи чура хий лаккхде. «Мельник» яха электростанцеш хица Iалашъелга этгачи доакхиаргда. Лабе яхача хи тIа ерригаш а пхи сунт вргьа — укх бIарчача шера.

* * *

Кердача мега гIирса шин эзари ах эзари образец кийчъяьй чехословацки модельераша — мега гIирс бераша 420 модель аракхица мегаший.

ХIара шера мехка аракиц 100 миллион сага мега гIирс. 43 процент мега гIирс дунен 86 мехка дIабоьхьийт.

БОККХАЧА НАЬКЪА ЭТАПАШ

БЕРЛИН. Изобразительнии прикладни искусства дакхахьарча училища 20 шу дизарда дукхаденна Берлина хьайийлача выставка раздело хьахьокх Советий Iаьдала 50 шера Советски Союза бельча боккхача наькъа этапаш. Выставке гайтеш да живописа, графика, архитектура, скульптура, прикладни искусства дакхъе училища студенташи аспиранташи баь 800 болх.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ЗАКАЗАХ

ВАРШАВА. Гданерча Парижски коммуна цIерагIча судоверфски тIа дьинхад польски навиш дара мехкра чухь эгтара а дакхьагIа дола нама. Советски Союза заказах дина дола «Звенигород» яха кема да из. 23 эзар тонн водоизмещени йолаш а боккха мухь кхаьхьара лаьрхIа а да из. «Звенигород яха кема хи тIа даккхалехьа хьалха йир эгтара чоалхане ирах ихьа операци — доковой бассейна ихьалехь монтаж яьи цхьаьолча даькъе кийчдьи дола корпуса шин даькъа лоеладьь вIашагIхеттар.

ХЬАЛХАРЧА АТОМНИ СТАНЦЕНА ЙОЛА ТУРБИНАШ

ПРАГА. Машинаш еча Пльзеньски «Шкода» яхача завода хьалый Богуницерча (Малхбузен Словаки) атомни электростанцена эшача кхаьннех 50 мегаватт мощность йола хьалхара турбина.

Проектни мощность 150 мегаватт йола из электростанци чехословацки атомни электроэнергетико эгтара хьалхара яр я. Из Советски Союза новкъосталца хьалъеш а я, атомни энергех машера пайда эцара хьакъехьара советско - чехословацки вовшашка долча вIашаш леладача гIулакхий хьеккам а ба, 1968 шера хьалъевь яьхха ерхI из.

1980 шу тIакхочачах ЧССР-е хьалъе ерхI 16 миллиард киловатт - сахьат электроэнерги кургйона 8 атомни электростанци. 10 — 15 шу дьанча ядерни энергетика электроэнерги кхкхар пайдалара моттара хьалт а хин-на дIаетте еза.

(ТАСС).

Доазол дехьара

НЕГРАШТА ДУХЬАЛАРА ТIЕМА «ЭСКАЛАЦИ»

НЬЮ-ЙОРК, 8 август. (ТАСС). РЭП-а яииз ца беш деча гIулакхий студенчески координационни комитета» председатела Брауна американски Iедал бехке дир мехка баттачe негрех болча неха духьал «тIема эскалаци» ею хилараx.

Боккъалдар аьлча, США конгрессе, радион телевидене гIолла, кепайоазой тIа шерлуш латт негритянски выступленешта юкъе дакъе лоацаш хиннараштa хьдал тIаIазар дарa истерични тIаьхьехаш хилара кампани. Из дара, къаьстта аьлча, пайда эца лерхI ФБР-аси полицеи гуль-ыча выступленеш йолча ерригача даннех. Нах хьойнача хана лийцача бIаьш болча неха суд вргIолаш я. Линчевани ярв чхерам поаттабу неграшта расисташа.

Тамашийна хIама хилар Уэст-Пойнта юххе (Миссисипа штат). Цига доакха доацача додача ея чу корайир цкха ца беш деча гIулакхий студенчески координационни комитета» шин деятела Кэлвий Брестен Уильям Макферпсендеи декъий чудоле кIалтIа яькхе машин. Моттигерча шерифа аьлар, «цIаькха хиина хагар да из». Цхьабакъда «Нью-Йорк пост» яхача газета беча хоамах, уж боабара дегабуам беш да.

Вьетнама халкъ дохалургдац

БЕРЛИН. Укх шера хьахарча ялх бетта 22 миллион совгIа марна елар Германески Демократически Республика бахача наха американски агрессена духьал къовсам лоаттабеча вьетнамски халкъа деча новкъосталла фонде. Цунех хьем бир Вьетнама халкъаца болча барт - цхьанагIен комитета секретара Вилли Цальбаунa АДН агентствона яьча интервью тIа.

ПАРИЖ. Французски цхьанкьа союзе Вьетнаме яхьийта кийчъяьй 225 килограмм медикаменташ чулйда посылка. Хьалхара шин посылка Вьетнаме яхьийтар юкъе мечен, медикаментех совгIа царна яр Вьетнамски патриоташта Франце цхьанкха нь йIайха хIамаш а.

Вьетнамски патриоташта яхьийта медикаменташ, барзкьаш, ахча кхьа дIахе а гулдеш да.

ТОКИО. Йиьа а ва гIерсаьлда — къилбаседера, къулбехьера, малхбузера, малхбоалера Япона столице 4 августе чуйелаелар машара лехадаш. Похадашта юкъе дакъа лоацаш хинараша дар «Хиросимин Нагасакин хиннар юха ма хилийта! ДIадоха Вьетнамера агресси! эхь до американски агрессораштe!» яхам тIакъдаь плакаташ.

Из ерригa пахад йолча хана цуна юкъе дакъа лоацаш хиннараша городашкен юрташкен митингаш йора машарах дьара шой леладе хилараш тIехьа ньаьсам лоттабеча вьетнамски халкъа деча новкъостала фонде хIамаш гулйера.

НЬЮ-ЙОРК. «Со хьуна дукъал ва ВIашагIкхийтта Штаташ Къулбехьан Вьетнама гIулакхашта юкъе лелхаре, цулухьа аз хьие а шоацаргьаш 1968 шера хургдолча харжамашка Джонсона кандидатурй», — аьлла Джеймс Гэвина. Вьетнаме бечу тIема духьал ше хилар дIахьйташ Массачусете яхача штата демократически парте консультатиони совета члено пестера дIахаьлла аьрхIад цо.

ЛОНДОН. Тайп - тайпарча лестемий английски непайвазоне укх денош кьаьда критика ю вьетнамски халкъе духьал еча американски агрессена.

ВIашагIкхийттача Штатеша Вьетнаме беш бола тIом вай планета тIа хинна рак яхача лазара дестам да, йоах Вьетнамерча американски агрессах «Лис ньюс» яхача кIирагIа сьъ арадалача газета. Американски арахьара политика харцеш дуьц ахьрехьарча лейбористий кIирагIа цихьа арадалача «Трибюн» яхача газета а. ВIашагIкхийттача Штаташна ена «коммунисташта духьалара чант» кхерам, газета яхь: «Вашингтона лерхI яьаш шоай обlаме хиларан малагIча а социальни революцеши тIехьа доаттабу кьаьсам коммунистически заговор хиларах тарра ниаца дIабаикха безаш». Иштта, йолча политика, йоах «Трибюн». ВIашагIкхийттача Штатех дерригача дунен тIарча машара эгтара а бинкхагIа бола кхерам баьб. ВIашагIкхийттача Штатех дIакхьаьстад царех дIаниххийтта доаца мехкаш меттел, [illegible] а.

«Нью-стейтсмен» яхача кIирагIа цхьа арадулача газета дIадих духьен общественность яхачунга США-с делуегIар а Вьетнамера уж дIаяхар а, чакхагIа мел йоах динагIа а да.

(ТАСС).

ОЛАС-а конференци

ГАВАНА. 8 август. (ТАСС). Укхаза хилар барт - цхьогIон латиноамерикански организаце (ОЛАС) конференце лаьрхIа йола пленарни заседани. Цу заседане делегатоштеи журналистоштеи бIаргавайта аралаьвар США Централни разведывательни управлене Кубе вайта вола, нанчахьалхен кхерахлен организаша лийца 6 агент.

Американски шпионаша наха чукIарло дир шоай ЦРУ-ца бувзам хилара, цар дийцар Кубал арахьа йолча американски разведка заданеш кхоачашъеш йолча тайп-тайпарча кубински контрреволюционни организацей балхах.

Шпионаша дийцар Кубана духьалера агресси кийчъяра, разведывательни информаци гульяра, предприятешка саботаж яра, кубински кулгалхошта духьалаза террористически тIулакхаш делахара шоаш Кубе иишта бахийтаб. Царех волча Хосе Рос Родригеса дийцар. США дIакхаьча дикка хе яляехьа 1962 шера ЦРУ сотрудникаша вербовка йир сона, лаьрхIа йолча школе Iомавир со яхаш. Инструктораш бар американцаши хьалха хинна кечецки гестановеи. Шпионаш Кубе бовлабаьнача США Фламинго яхача портера хьадена.

Конференце заседане зале хьахокхаш хар шпионашкара хьадахха тайп-тайпара йола герзаш, лаьрхIа йола снаряжени, радиоаппаратура, взрывчатка, шпионски балха эша кхыйола предметаш.

Делегаташа массане а воча оагIоракьоа лаьрхIар революционна Кубана духьала американски империализмо леладу зулаьме гIулакхаш. Конференце президиумана тIаьнлар цар Кубана духьала американски империалисташа лелаеш йола провокацеш гучайоаха документ кийчдар и из конференце тIехкьара пленарни заседани хьожаргйолаш хьачудалар а.

Иерусалимера забастовка

НЬЮ-ЙОРК, 8 август. (ТАСС). Израильски Iаьдало законах доаешИерусалима иорданиски сектор «Йоаххача Иерусалима» даькъа да аьнна дIакхайкадарах цу секторерча Iарбий торговцашен магазиний даьчен сеххан забастовка йолалай. Цу городера Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспондента беча хоамах, забастовка ю Иерусалима иорданиски даькъа дIалаца гIертар израильски администраце леладеча гIулакхашта духьал.

ХIана ва ошпраш города 2000 магазинаш тихеи Iуйрийна дIакъаьйлар. «ХIама ца эшаш бIаь процент эффективни я» забастовка йоах корреспондента.

ДIададача кIирагIа израильски Iаьдало мехка тайп-тайпарча дакъоцка дIабакийтаб города хьалха хиннача Iарбий администраци болаш бола вазалаш, царна Иерусалима губернатор а волаш, «антиизраильски болх бу» аьнна бехке а ба.

БУМЕДЬЕНА ДАЬ КЪАМАЬЛ

АЛЖИР, 8 август. (ТАСС). «Американски империализм даьле цIа йоаккха, дунен халкъашта юкъерча санитаре хьаддоаца а хьалхьеву а дерригача вегIадоагIача мехкий маьстагIа хиллаь бола кхерам ба», — аьлар АНДР революционни Совета председатела Бумедьена.

Бумедьен хилар Регайярча зенитни училище, цига доацача хане тIема говзал Iомаеш болча студенташца къамаьл дир цо.

Бумедьена алжирски тIакьайлар файден даьхе лорае кийчен хилара.

КОТБАЬХКАРАШ «АРТЕКЕ» ГIОРГБА

Апрель бетта дена вай республике дIахьош хилар «Поарсна буркац» приз яккхара уличны футбольни командашка йолаьв яь. Городашкара 296, юрташкара 540 команда хилар цу яхье дакъа лоацаш — ерригa а 11415 саг.

Городашкарча йоккхагIйолча группашта юкъе котъялар «Заря» яха Ленински района команда, жIамагIйолча группашта юкъе —«Факел» яхача Старопромысловски района команда.

Юрташкарча командаша шоай финальни яхьаш Гудермесе дIайихьар. Цига кот а яьнна хьалхара моттиг Гудермеса футбольни командас яьккхар, шоллагIча моттиге наьсархой ба, хIаьта кхоалагIъяр МалгIабика командага кхаьчар.

Котъяьннача командашта ВЛКСМ-а обкоми «Урожай» ДСО-ей дипломаши грамоташи еннай, цул совгIа совгIаташ а деннад.

Хьалхара моттигаш яьхача юртарчеи городскойи командашта юкъе укх бетта пхийтталагIча дийнахьа матч хургья. Цига котъяьннача командана «Артек» яхача лагере яха путевка лургьа ВЛКСМ-а обкомо.

И. МУСАЕВ.

«ТЕРЕК» — «ТЕКСТИЛЬЩИК» — 1:2

Селхан Грозне Орджоникидзе цIерагIча стадионе футболах лайвар Гроапера «Терека» Иваноера «Текстильщика» яха командаш. Матч чакхъяьлар счет 1:2 йолаш дьаьний кот а болаш.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-46; редактора зам. 3-38-11; бехктонкана секретара — 3-34-38; партийни вахарех, культурах, промышленностех отдели — 3-42-80; юрта боахамех письмой отдели — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Зам. редактора — 3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-80; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05251. Заказ № 3794.